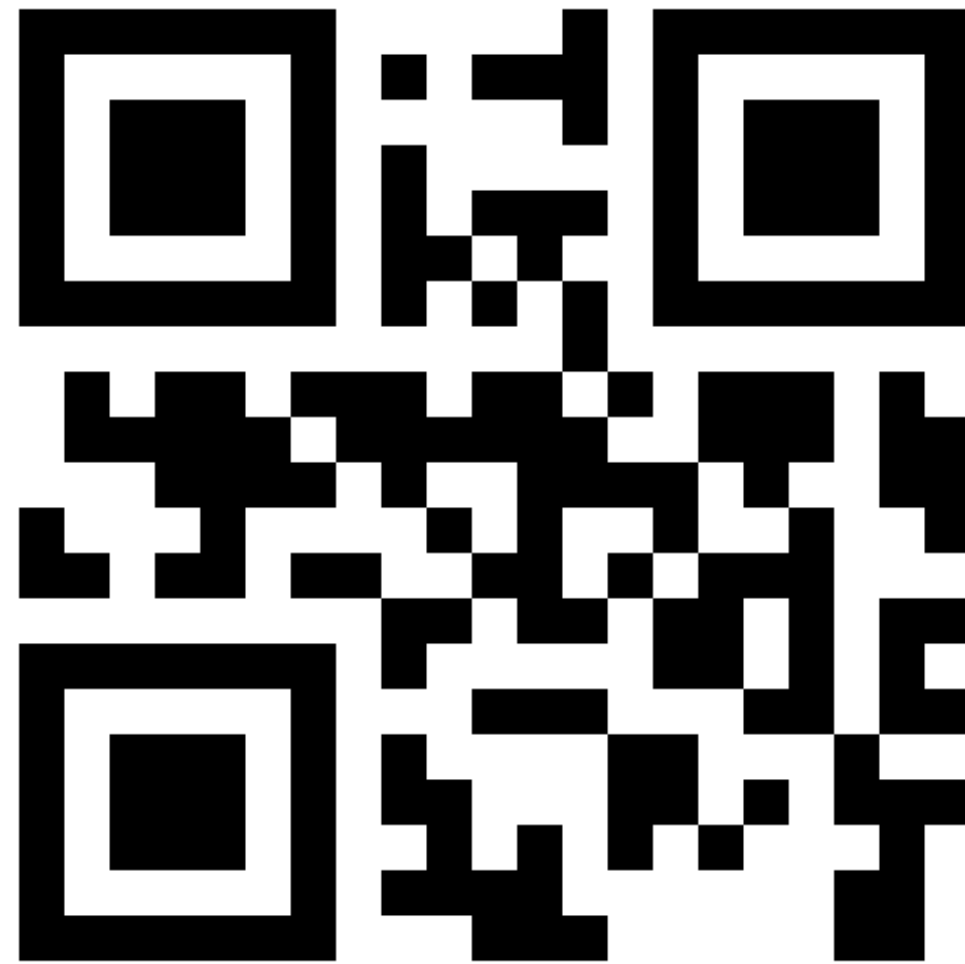

Prøveforelesning

Ragnvald Holst-Larsen

Qr-kode :

eller www.yrk.no

Kritisk blikk på læringscenteret i et samfunnsperspektiv

Del 1: Gi en **oversikt over de systemer og tilbud** som skal ivareta elever som faller ut av videregående skole i dag.

Del 2: **Diskuter hvorfor og hvordan** unge mennesker som står i fare for å droppe ut kan oppleve å falle gjennom i eksisterende systemer og tilbud.

Del 3: **Reflekter over** og gi en **kritisk analyse** av et læringscenters mulighet for å gi eller, bidra til å gi, et bedre tilbud enn de eksisterende, om meningsfull og relevant opplæring til elevene på elevenes premisser, i et samfunnsperspektiv.

Fokus i min besvarelse

- Mitt primære kunnskapsfelt er innenfor yrkesdidaktikk, men i denne oppgaven har det vært naturlig å ta med forskning om temaer som arbeidsinkludering, los/mentor, psykososial støtte, livsmestring og flere andre områder som er knyttet opp til arbeid med ungdom som faller ut av skolen.
- Dybden er allikevel i det praktisk yrkesdidaktiske feltet, selv om deler fra sosialt arbeid, psykososial støtte og arbeidslivsforskning tas med.
- Fokus er (som i min avhandling) på de **som har falt helt ut av skolen og ikke har hatt spesialundervisning** .

Avgrensning

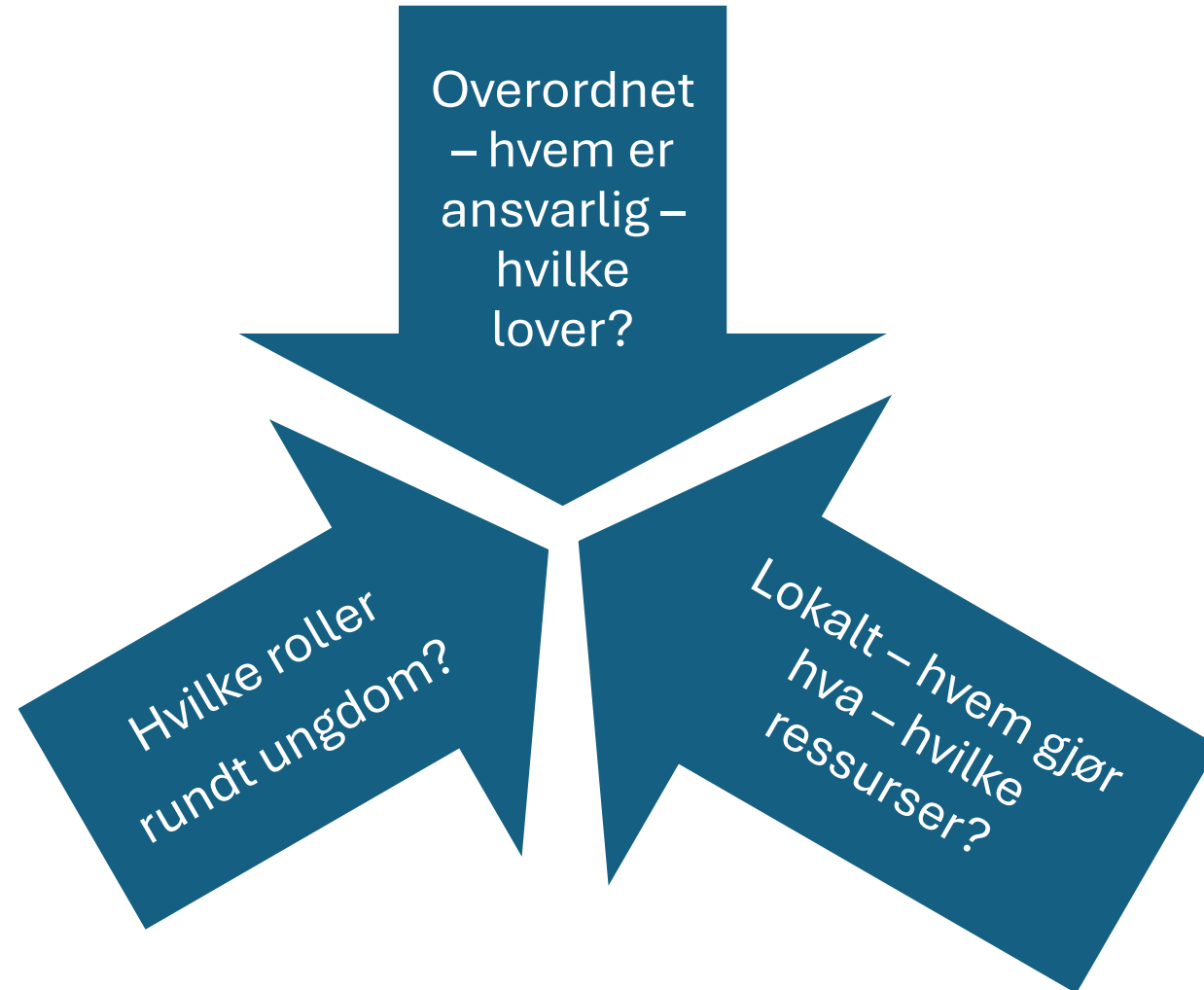
Jeg forutsetter at lærer, pedagogisk–psykologisk tjeneste (PPT) , helsesykepleier, rådgiver og karriereveileder har gjort sin jobb på skolen. Jeg tar ikke med dette her.

Jeg har derfor **ikke** sett på muligheter i skolen gjennom denne presentasjonen: yrkesfaglig fordypning (YFF) i tett samarbeid med opplæringskontor mot læretid, grunnkompetanse, praksisbrevordning, praksiskandidat, 4 års lærling, spesielt tilrettelagt opplæring mot lære kandidat gjennom vekstbedrifter og opplæringskontor.

Flere av ordningene **kan også gjelde** for ungdommene i et læringscenter.

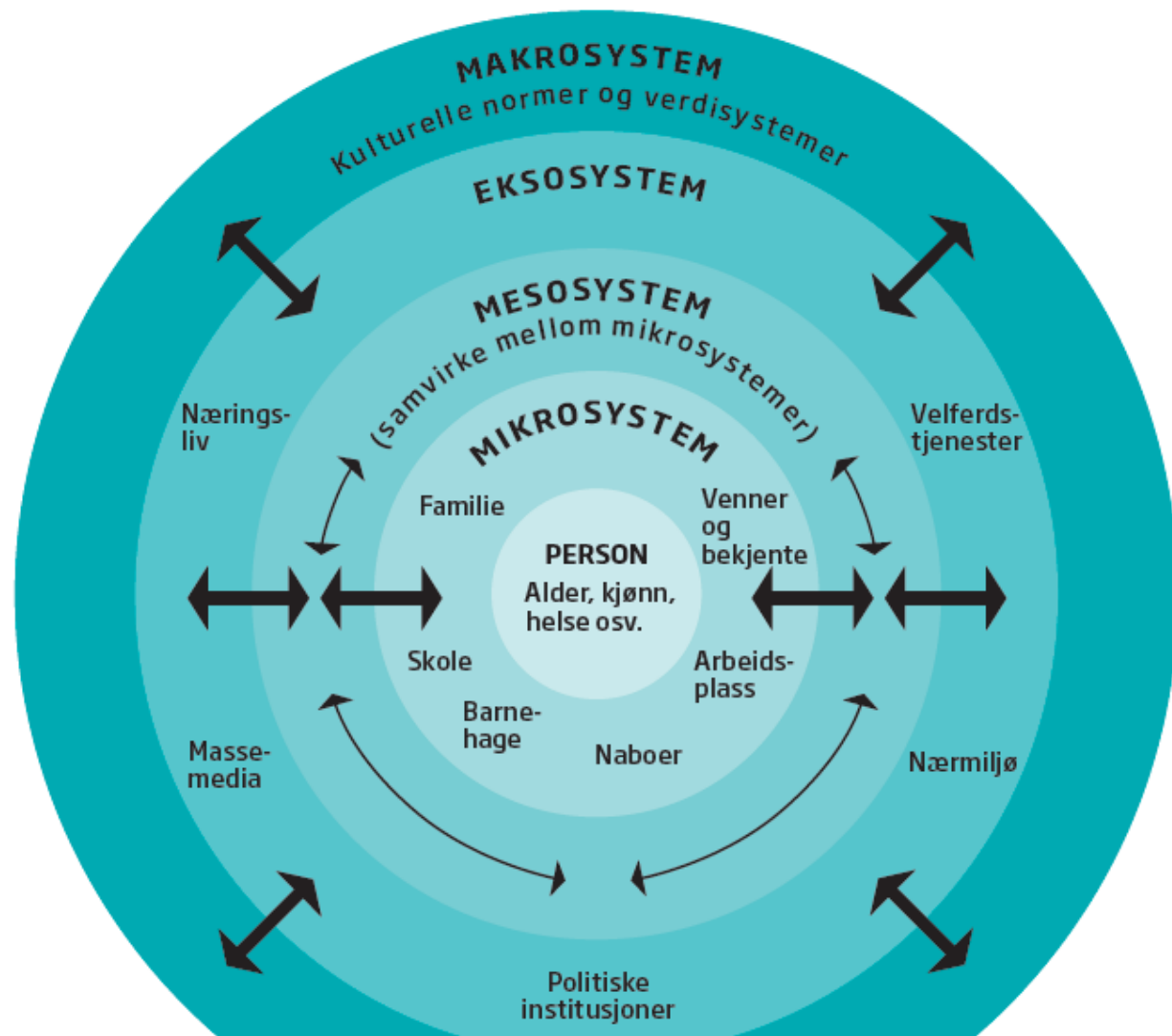
For disse alternativene, og arbeid knyttet til yrkesdidaktikk i skole og verksted er det sentral forskning på dette instituttet. Se mer på www.yrk.no

Perspektiv på roller rundt frafallsungdom :

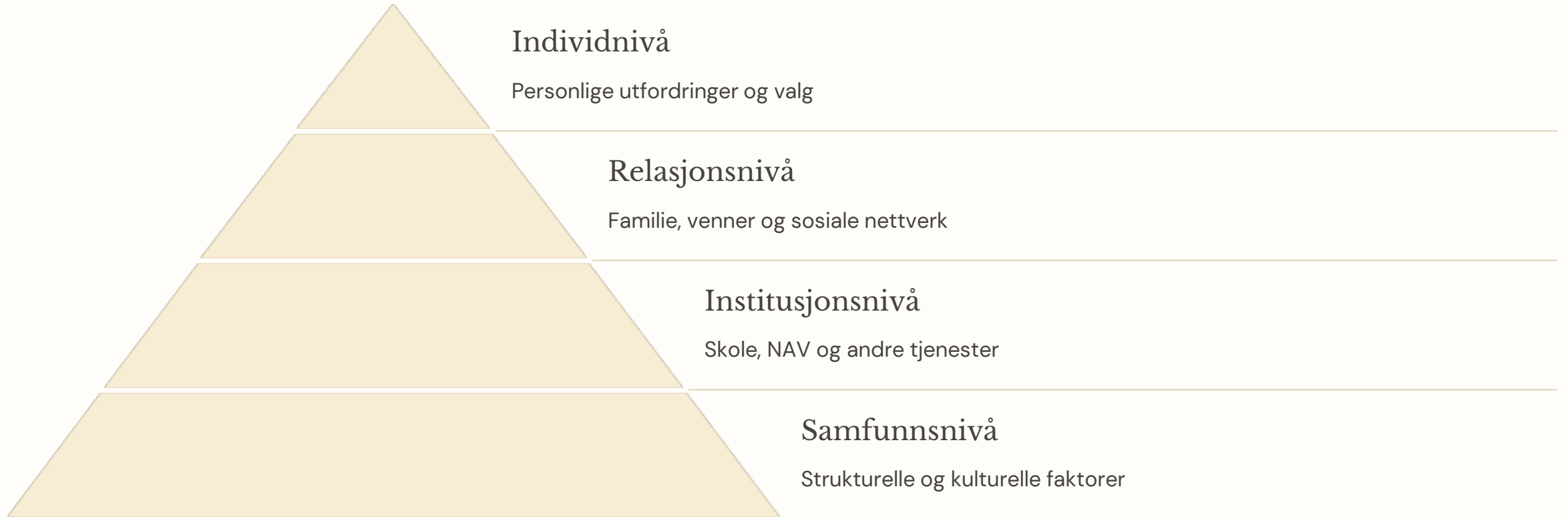

Perspektiver: teori om individ/system

- **Bronfenbrenner (1979)**
Systemanalyse
Ungdom deltar i mange systemer
- **Bandura (1986)**
Mestringstro
teori om sosial læring
- **Ryan & Deci (2000)**
Movitvasjon
Autonomi, felleskap, kompetanse
- **Lave og Wenger (1991)**
Situert læring
Praksisfelleskap
- **Illeris (2012)**
Drivkraftsdimensjon
Motstand mot læring

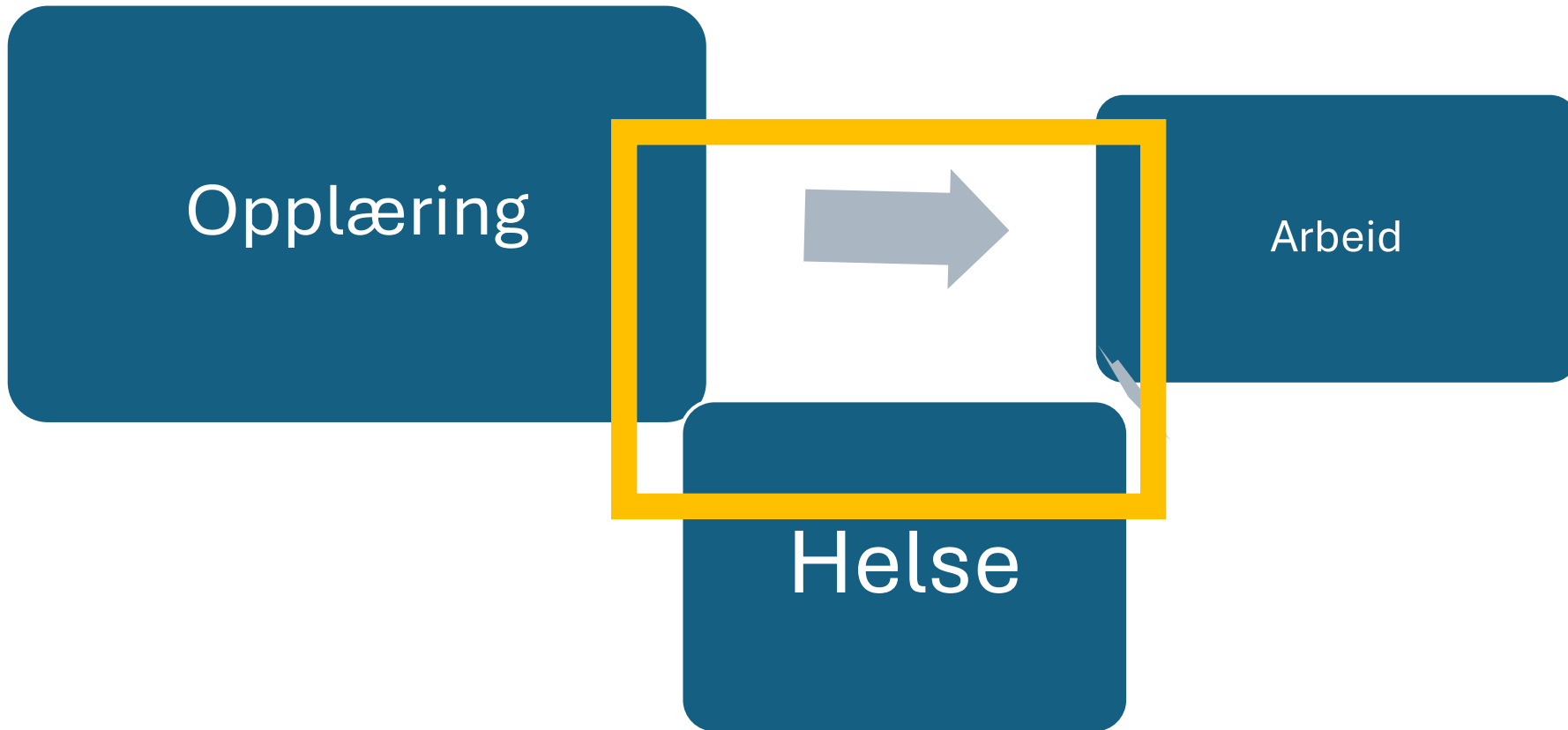
Systemteoretisk perspektiv på frafall

.)Bronfenbrenners, 1979 ; Bunting og Moshuus 2017

Perspektiv på rammene for læringscenter

Læringscenter som ramme rundt tilbudet for de som har falt ut av skolen

Overordnede perspektiver: lov/forskrift

- **Skole:** fullføringsreformen blir lovfestet i ny opplæringslov, inkludering, tilpasset opplæring. Elevene skal utvikle kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre livet sitt og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet Fylkeskommune: Videregående skoler og Oppfølgingstjenesten
- **NAV :** arbeids- og velferdsetaten skal bidra til å skape et inkluderende samfunn, et inkluderende arbeidsliv og et velfungerende arbeidsmarked. Etaten skal ivareta vanskeligstilte gruppers behov og bekjempe fattigdom, bl.a. ved å stimulere til arbeid og deltakelse
- **Kommunale helse- og omsorgstjenester:** fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer . Kommunen skal utarbeide en individuell plan for pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester etter loven her. Kommunen skal samarbeide med andre tjenesteytere om planen for å bidra til et helhetlig tilbud for den enkelte.

Perspektiv på konsekvenser av frafall

- 1** Arbeidsledighet
Dobbelt så høy risiko for arbeidsledighet sammenlignet med de som fullfører
- 2** Lavere inntekt
30% lavere livsløpsinntekt i gjennomsnitt
- 3** Økt trygdebruk
Tre ganger høyere sannsynlighet for uføretrygd før 30 år
- 4** Dårligere helse
Høyere forekomst av både fysiske og psykiske helseproblemer

Konsekvensene er alvorlige og langvarige, både for individet og samfunnet (Falch & Nyhus, 2011; Frøyland 2012;2017; 2018).

Nødvendig bakgrunn: Årsaker til frafall fra videregående opplæring

1 Individrelaterte faktorer

Tidligere skoleprestasjoner og fravær fra ungdomsskolen korrelerer sterkt med frafall (Markussen et al., 2008). Psykiske helseutfordringer utgjør en økende årsak til frafall, der angst, depresjon og manglende mestringstro hindrer gjennomføring (De Ridder et al., 2013).

3 Strukturelle faktorer

Rigide utdanningsløp med få fleksible overgangsmuligheter mellom programmer, begrenset tilgang til læreplasser, og manglende samarbeid mellom skole og arbeidsliv skaper barrierer for fullføring (Bødker-Lund et al., 2017; Hiim, 2022b).

2 Undervisningsrelaterte faktorer

Mange yrkesfagelever opplever undervisningen som teoretisk og lite relevant for yrket de ønsker å utøve. Manglende yrkesretting og fagintegring gjør at elevene ikke ser sammenhengen mellom teori og praksis (Dahlback et al., 2011; Hiim, 2013; Hiim, 2022a).

4 Sosioøkonomiske faktorer

Foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og arbeidssituasjon har dokumentert sammenheng med fullføring av videregående opplæring. Sosial reproduksjon og manglende ressurser i hjemmet påvirker gjennomføringsevnen (Markussen et al., 2008; Haug, 2020).

Viktige dokumenter som styrer arbeidet

- NOU 2019: 2 **Fremtidige kompetansebehov II**: Norge har et omfattende system for oppfølging av unge som står i fare for å falle ut av utdanning eller arbeid
- NOU 2019: 25 Liedutvalget **Med rett til å mestre**: Oppfølgingstjenestens ansvar bør utvides
- Regjeringen la i 2020 frem Meld. St. 14 (2019–2020) *Kompetansereform – Lære hele livet* (kompetansemeldingen).
- Meld. St. 21 (2020–2021) **Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden**: Den tredje grunnen til at vi trenger en fullføringsreform, er at det har blitt stadig vanskeligere å klare seg i arbeidsmarkedet uten VGO
- 1. juli 2023 ble det innført en ny ungdomsgaranti i NAV
NAV: tett samarbeid med arbeidsgivere, utdanningsinstitusjoner, helsevesenet og kommunal sektor som er avgjørende for å lykkes med å få flere unge ut av utenforskap og inn i arbeidslivet
- August 2024: Ny opplæringslov: retten til videregående opplæring utvides til å gjelde frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, rett til omvalg til 19 år, rett til yrkesfaglig rekvalifisering

Hovedpoeng i NOU / stortingsmeldinger

Hjelp og rett til tilpasset opplæring/utdanning

Hjelp til jobb, delvis rett til støtte i prosessen

Tverrsektorielt samarbeid

Satsning på de som strever

Støtte de med helseutfordringer

Del 1

Gi en oversikt over de systemer og tilbud som skal ivareta elever som faller ut av videregående skole i dag.

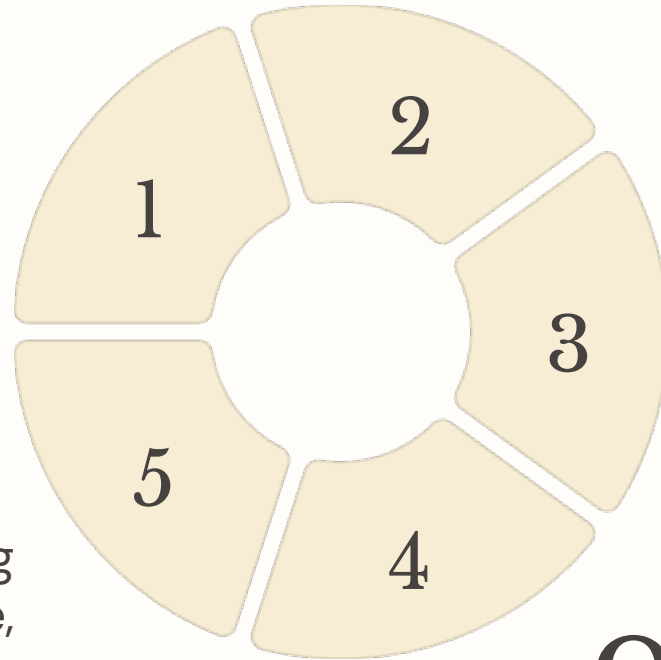
Dagens støttesystemer for frafallselever

Oppfølgingstjenesten (OT)

Har ansvaret for å følge opp ungdom med rett til videregående opplæring som ikke er i opplæring eller arbeid. (Reegård, 2021).

Alternative opplæringsarenaer

Inkluderer ulike private aktører og prosjekter, men disse er ofte kortvarige, geografisk ujevnt fordelt, og mangler systematisk integrering i det offentlige opplæringssystemet (Rokkones, & Saur, 2016; Halås et al., 2015).

NAV

Tilbyr ulike arbeidsrettede tiltak, men har primært fokus på **arbeidsformidling** (Frøyland et al., 2020).

Voksenopplæring

Gjennom en nyere fleksibel opplæringsmodell modulstrukturert fagopplæring (MFY) (Dahle et al. 2024).

Opplæringskontor

Fungerer som bindeledd mellom skole og bedrift for lærlinger, men har begrenset kapasitet (Markussen et al., 2018; Høst et al 2014).

Oppfølgingstjenesten (OT)

Lovpålagt tjeneste

For ungdom 15-24 år utenfor skole eller jobb.

Veiledning

Om utdannings- og yrkesvalg tilpasset den enkelte.

Koordinering

Med NAV, helse og andre relevante tjenester.

Oppsøkende

Vi finner og følger opp ungdom som trenger støtte.

NAV-tjenester for ungdom

Ungdomsgaranti

Gir tett oppfølging for alle mellom 16–30 år.

Arbeidsrettede tiltak

Inkluderer arbeidspraksis, opplæring og lønnstilskudd.

Kombinasjonstiltak

Samarbeid mellom NAV og fylkeskommunen for helhetlige løsninger.

Økonomisk støtte

Rådgivning og hjelp til livsopphold ved behov.

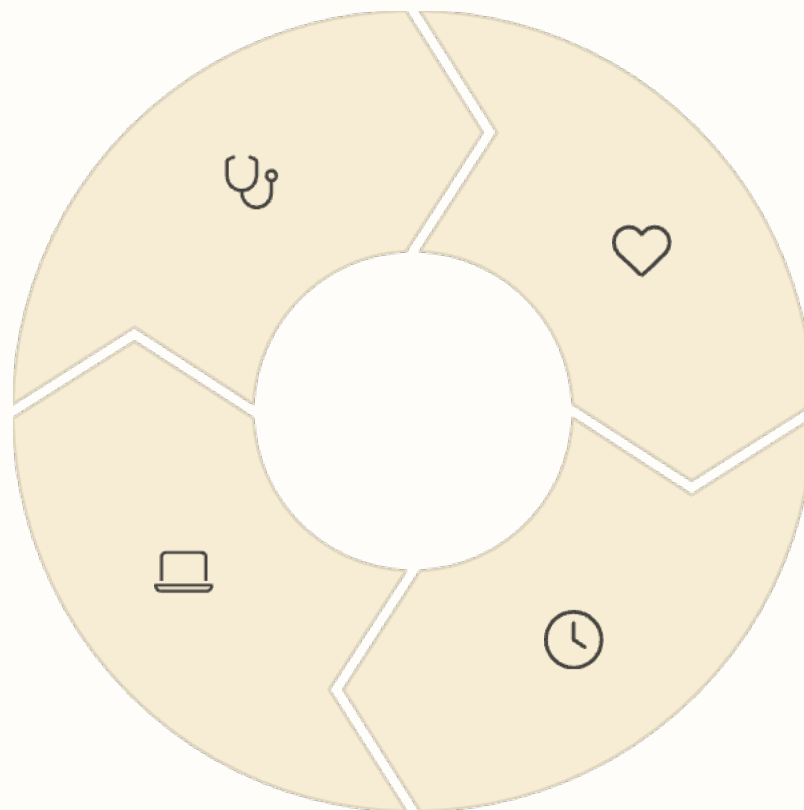
Helsetjenester og helsestasjon for ungdom

Gratis tilbud

For ungdom opp til 20 år, noen steder
25 år.

Digitale tjenester

Nye løsninger via Helsenorge for 13-16
åringene.

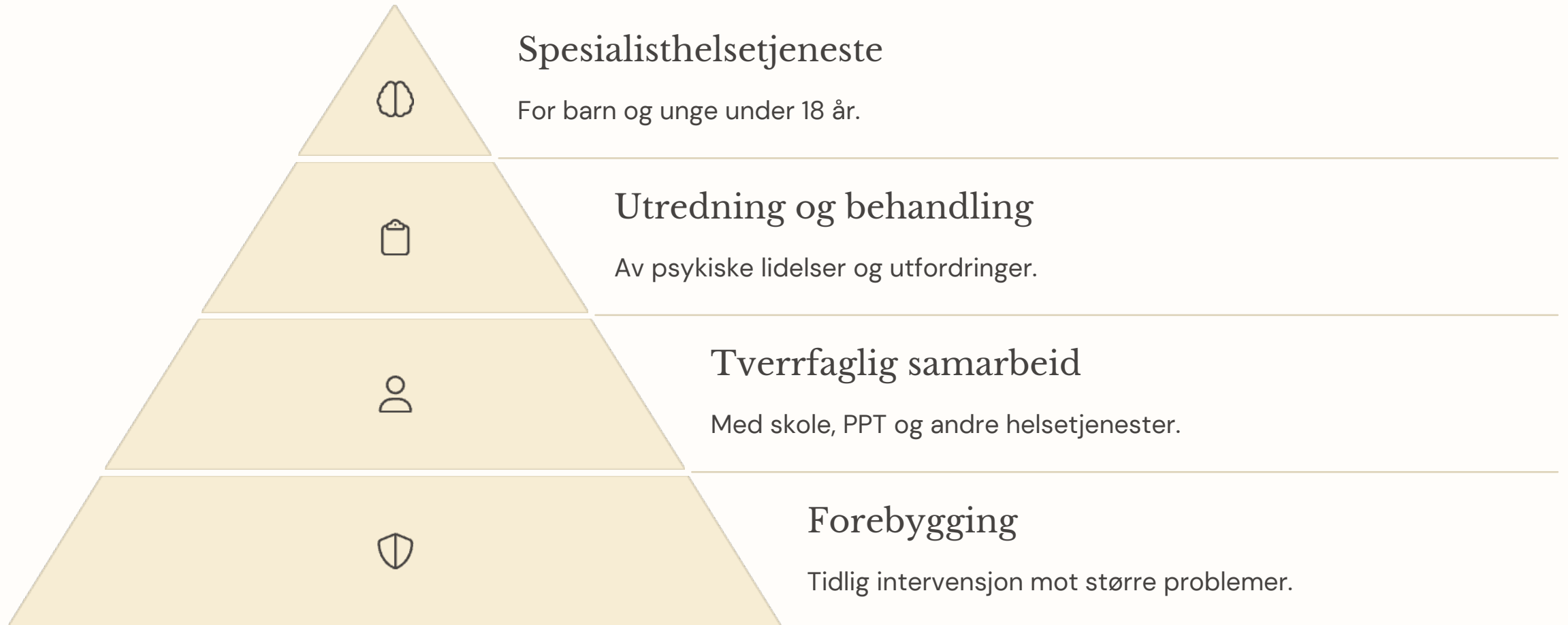
Helhetlig helse

Fokus på både fysisk og psykisk
helse.

Tilgjengelig

Etter skoletid, ofte med drop-in
muligheter.

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP), eventuelt DPS for voksne.

Politisk ønske om samarbeid i offentlige etater

Tverretatlig samarbeid

For helhetlig oppfølging av hver ungdom.

Individuell tilpasning

Skreddersydde tiltaksplaner som fungerer.

Helhetlig fokus

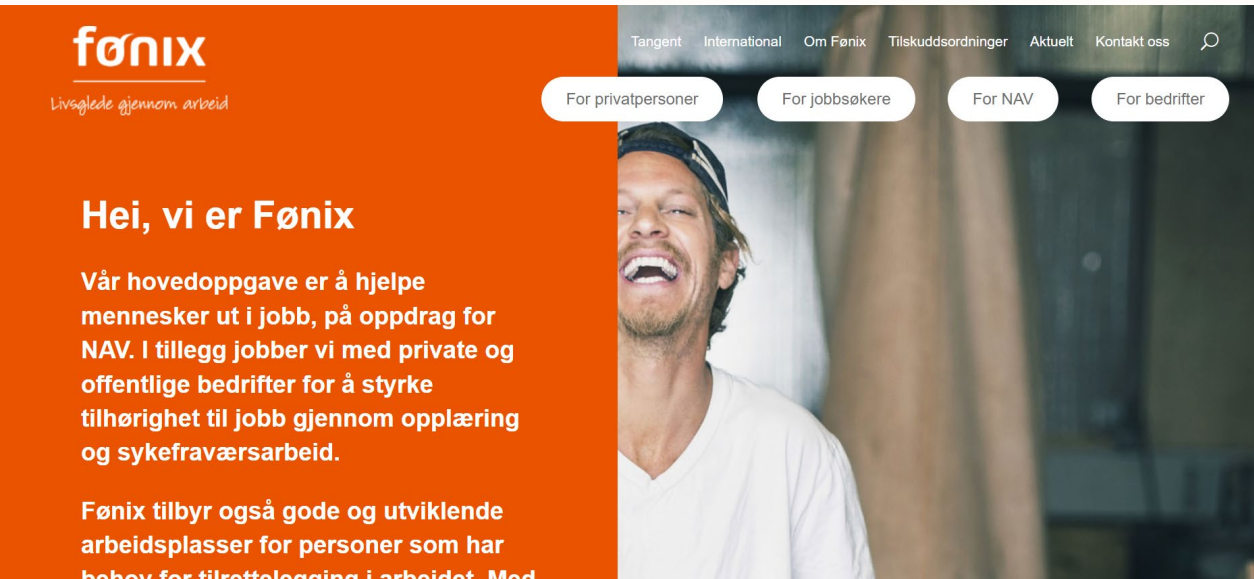
På både utdanning, arbeid og helse.

Fafo rapporten 0-24 samarbeidet Et kunnskapsgrunnlag (Hansen et al. ,2019)
Meld. St. 21 (2020–2021). Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden.

Ulike løsninger:

1: Kommunen eier tiltaksbedriften

Eksempel: Fønix Sandefjord

I løpet av 2024 formidlet Fønix 640 personer til jobb og utdanning og i tillegg har vi gitt opplæring til rundt 1850 personer gjennom vår opplæringsvirksomhet.

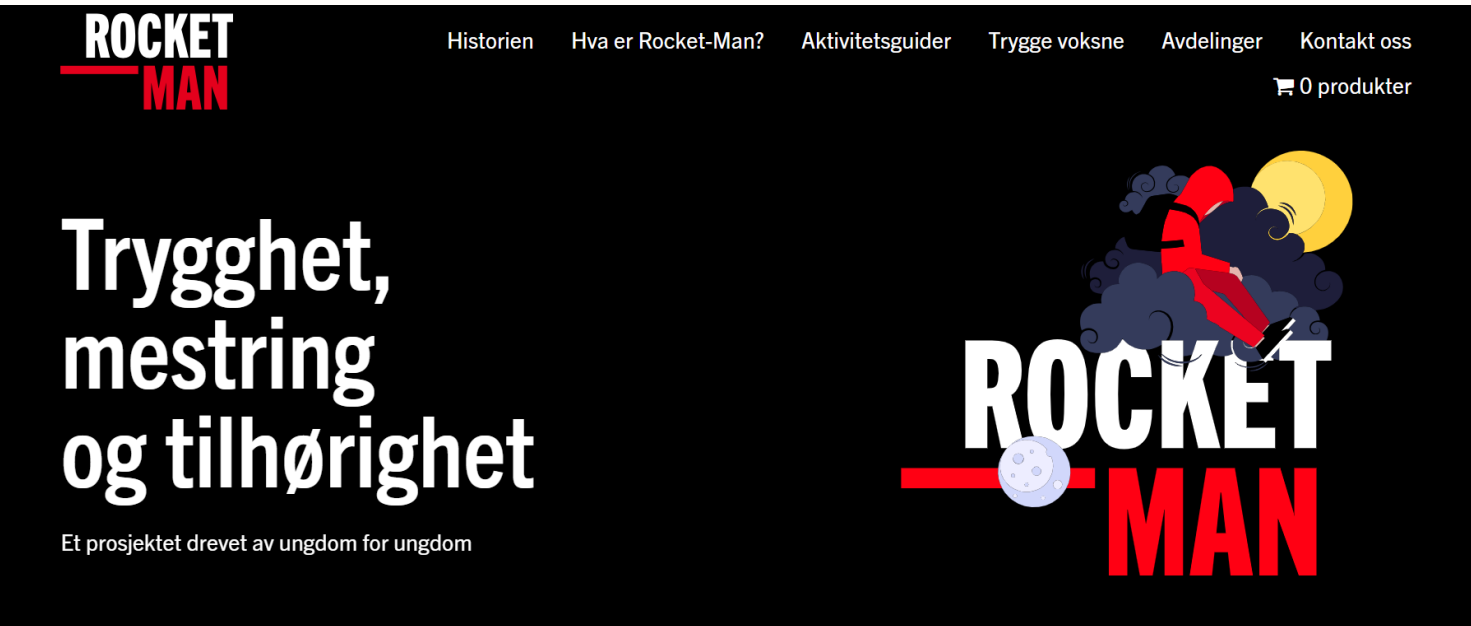
Fønix visjon

I Fønix har vi "Livsglede gjennom arbeid" som visjonen vi arbeider etter.

For oss betyr det at vi har en grunnleggende tro på at alle mennesker kan delta og lykkes med å skape et liv med mening og tilhørighet og at arbeid er den viktigste enkeltfaktoren for livskvalitet.

Gjennom våre verdier – raus, fleksibel, kompetent og målrettet – er vårt hovedfokus å få mennesker ut i jobb og forhindre at noen faller ut av arbeidslivet.

2: Frivillige organisasjoner med støtte

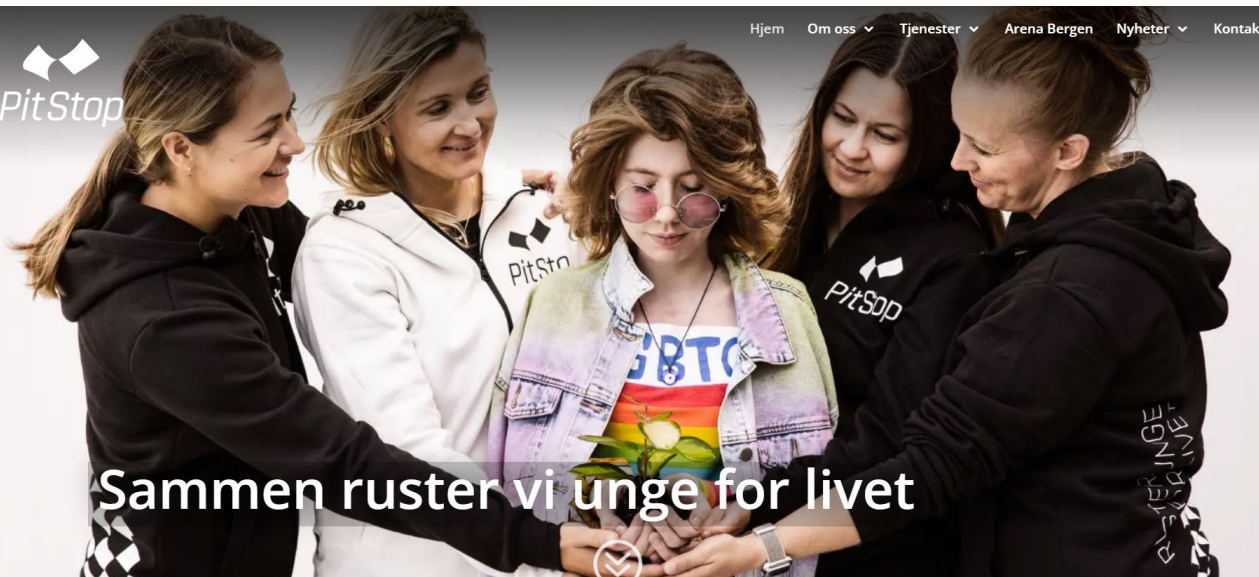

The screenshot shows the top navigation bar of the Rocket-Man website. It includes the logo 'ROCKET MAN' in red and white, and menu items: 'Historien', 'Hva er Rocket-Man?', 'Aktivitetsguider', 'Trygge voksne', 'Avdelinger', and 'Kontakt oss'. A shopping cart icon shows '0 produkter'. The main content area features the text 'Trygghet, mestring og tilhørighet' in large white font, with the subtext 'Et prosjekt drevet av ungdom for ungdom' below it. To the right is a graphic of a person in a red suit floating in space above the 'ROCKET MAN' logo.

Rocket-Man

<https://dam.no/prosjekter/rocketman/>

Rocket-Man er et prosjekt som ønsker å fange opp ungdom som står i fare for å falle utenfor fellesskapet, eller som strever med å finne sin plass i livet. I Rocket-Man jobbes det for å skape et trygt og inkluderende miljø, og å skape en arena med fokus på trygghet, mestring og tilhørighet.

The screenshot shows the top navigation bar of the PitStop website with menu items: 'Hjem', 'Om oss', 'Tjenester', 'Arena Bergen', 'Nyheter', and 'Kontakt'. The main content area features a photograph of five young women in black and white hoodies, some with 'PitStop' logos, holding a small plant together. The text 'Sammen ruster vi unge for livet' is overlaid on the bottom left of the image.

Pitstop

<https://kavlifondet.no/2019/11/pitstop-i-statsbudsjettet-nytt-hap-for-ungdom-som-star-utenfor-jobb-og-utdanning/>

PitStop har utviklet en modell og et program for å inkludere unge med psykiske helseutfordringer i skole og arbeid i flere fylker og er på statsbudsjettet

3: Private foretak tilbyr praktisk opplæring og motivasjonstrening mot jobb

- Dahle Oen <https://www.daleoen.com/dale-oen-academy>
- Krokeide vgs <https://krokeidevgs.no/>
- Handelsbransjen: KIWI-skolen: Lønnet utdanning som ruster for arbeidslivet
<https://kiwi.no/tema/samfunnsansvar/mennesker/muligheter-i-kiwi/kiwiskolen-ruster-for-arbeidslivet/>

4: Forskning på Back to school konsept

Prosjekt

Åtte norske kommuner fra hele landet deltar. Universitetet i Aarhus, <https://uit.no/project/back2school>

Forskningsbakgrunn

Med god forskningsbakgrunn Johnsen, D. B., Lomholt, J. J., Heyne, D., Jeppesen, P., Jensen, M. B., Silverman, W. K. & Thastum, M. (2022). Sociodemographic and clinical characteristics of youths and parents seeking psychological treatment for school attendance problems. PLOS ONE, 17(1), [e0261449].

Ressurser

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0261449>

5: Store fylkes satsninger: følgende tiltak/prosjekter i Telemark nå !

1 Frisk Bris, Bamble

IPS og flere i et senter som ser helthet

3 Ung framtid, Kragerø kommune

NAV, kommune Skole og frivillige

5 Back to school

Rådgivning på skolen

7 Seeds of empathy, Notodden kommune

Barnehage

2 Rocket Man, Eidanger

Frivillig organisasjon utenfor skole

4 Trygg ungdom FROG online, Lyck-Z

Digitale førstelinjetjenesten

6 Mestringsprosjektet, Nome vgs

Dysleksivennlig undervisning

8 Kraftkollektivet, Ung Arena og Bø vgs

Universell møteplass

Mange spesialsentre

- Arbeidoghelse.no
Nasjonalt kompetansesenter for arbeidsrettet rehabilitering
- KORUS
Kompetansesenter for rusfeltet
- RBUP
Regionsenter for barn og unges psykiske helse

Oppsummering del 1

- OT, NAV og helse i kommunen har systemer for å ivareta frafallselever
- Staten, fylkene og kommunene gjør forsøk ut ifra tidsbegrensede bevilgninger hvor det etableres prosjekter
- Private aktører og frivillige organisasjoner gir et stort og omfattende tilbud til ungdommene
- Fokus i alle tilbud er å hjelpe ungdom innenfor sitt fagområde. Politiske føringer pålegger dem å samarbeide tverrfaglig.

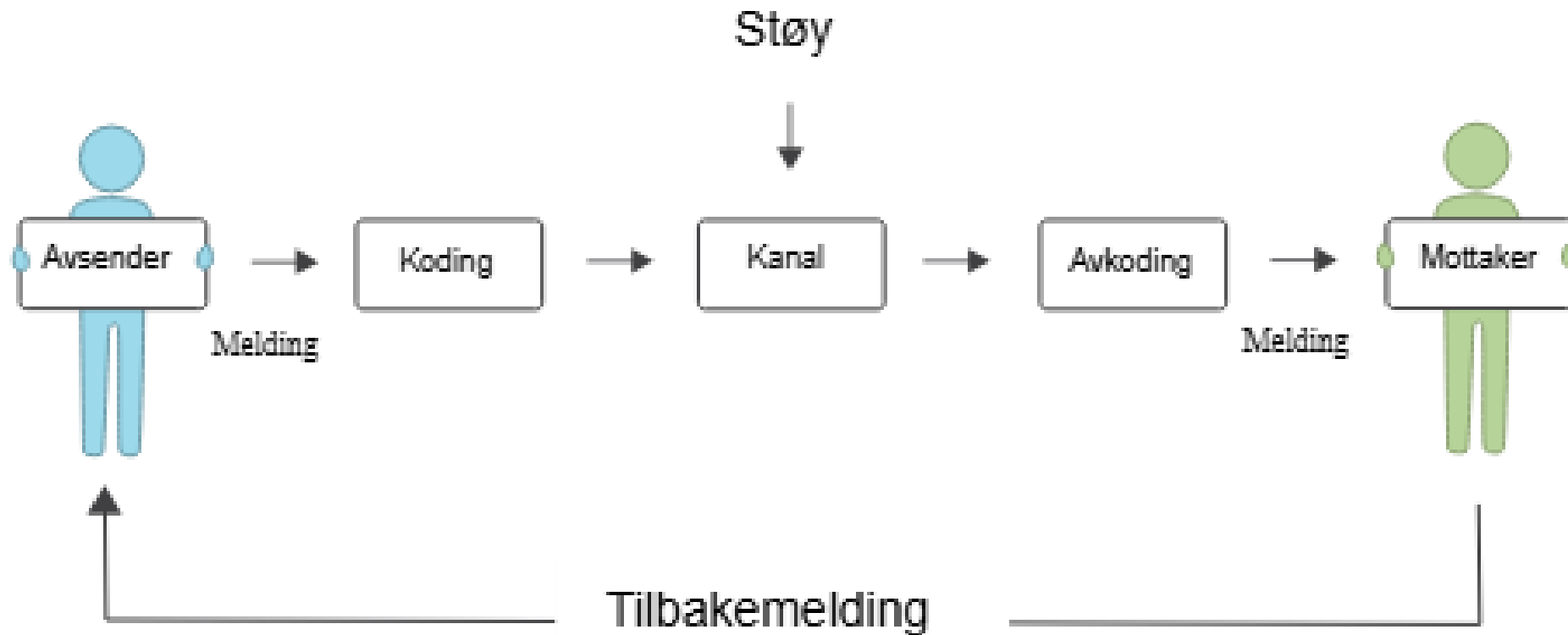
Del 2

Diskuter hvorfor og hvordan unge mennesker som står i fare for å droppe ut kan oppleve å falle gjennom i eksisterende systemer og tilbud.

Hva betyr det å gi et tilbud til de som faller ut av skolen?

- Ringe eller sende e-post
- Sette opp en plakat med informasjon
- Rådgiver har samtaler med ungdom om aktuelle tilbud
- Kontaktlærer bruker tid gjennom flere møter og gir en utfyllende oversikt over ulike tilbud og motiverer dem for alternativer
- Kontaktlærer tar med eleven til det aktuelle tilbudet og lar dem bli kjent med de som er der. Lar dem knytte gjensidig kontakt over flere uker.

Perspektiv fra kommunikasjonsmodellen

Kommunikasjon med en frafallselev

- Ved å gå inn på nettsider, brosjyrer og informasjonsmateriell kan det se ut som ungdom kan få et godt tilbud flere steder, men kommer denne informasjonen frem til ungdommene som faller ut?
- Er frafallselever interesserte?
- STØY: Hva skjer når man har gitt opp skolen (og livet) ?

Forskning viser at dette å «komme i gang» er vanskelig

Ungdom finner ikke frem hos NAV og OT

UNGDOMMENES STEMME:

«Det er viktig å advare ungdom mot å droppe ut, fordi det er veldig **vanskelig å finne ut av systemet** hvis du ikke går på videregående skole. Også får en så utrolig mye jobb etterpå, med å ta det igjen, det er liksom ikke noe vei, **det er et helvete**»

«..OT eller NAV, kan det være vanskelig å orientere seg, vite hva man burde gjøre for å kvalifisere .. **det er så mye rot**, man vet jo ikke hvor man skal gå, de sier forskjellige ting, om hvilke fag jeg må ta osv. Det er **ikke lett å finne fram**»

- Anvik, C. H., & Eide, A. K. (2011) (s 26). De trodde jeg var en skulker, men jeg var egentlig syk: Ungdom med psykiske helseproblemer med svak tilknytning til skole og arbeidsliv. Bodø: Nordlandsforskning

OT/NAV reelle utfordringer og begrensninger

1 Ressursmangel

Til tross for sitt omfattende mandat opplever OT betydelige ressursbegrensninger. Mange OT-rådgivere har ansvar for et stort antall ungdommer, noe som begrenser muligheten for individuell og tett oppfølging.

3 Organisatoriske forskjeller

Store forskjeller i organisering og ressursallokering mellom fylkeskommunene skaper geografiske forskjeller i tilbudet, som igjen fører til ulik kvalitet på tjenestene avhengig av hvor ungdommene bor.

2 Kompetanseutfordringer

Variasjoner i kompetanse og bakgrunn blant OT-ansatte påvirker kvaliteten på tjenestene. Mange mangler spesialisert kompetanse for å håndtere komplekse utfordringer knyttet til psykisk helse, lærevansker og sosiale problemer.

4 Samarbeidsutfordringer

OT sliter med å etablere effektive samarbeidsrutiner med andre instanser som NAV, BUP, kommunale tjenester og opplæringskontorer, noe som begrenser muligheten for helhetlige tiltak.

(Kalvik, 2014; Ohna, 2013 Reegård 2021)

Hvorfor ungdom faller gjennom i eksisterende systemer

Systemiske blindsoner

Bronfenbrenners (1979) økologiske modell illustrerer hvordan manglende samhandling mellom mikro-, meso- og makrosystemene skaper blindsoner der ungdommens behov ikke fanges opp. OT identifiserer ungdom utenfor opplæring, men har ikke ressurser til å følge opp. NAV har arbeidsrettede tiltak, men ikke opplæringsansvar.

Motstandsmekanismer mot læring

Illeris (2012) peker på hvordan tidligere nederlagsopplevelser skaper forsvarsmønster og "hverdagsbevissthet" som gjør det vanskelig å engasjere seg i nye læringsprosesser. Dagens systemer har ofte ikke kompetanse eller tid til å arbeide systematisk med slike motstandsmekanismer.

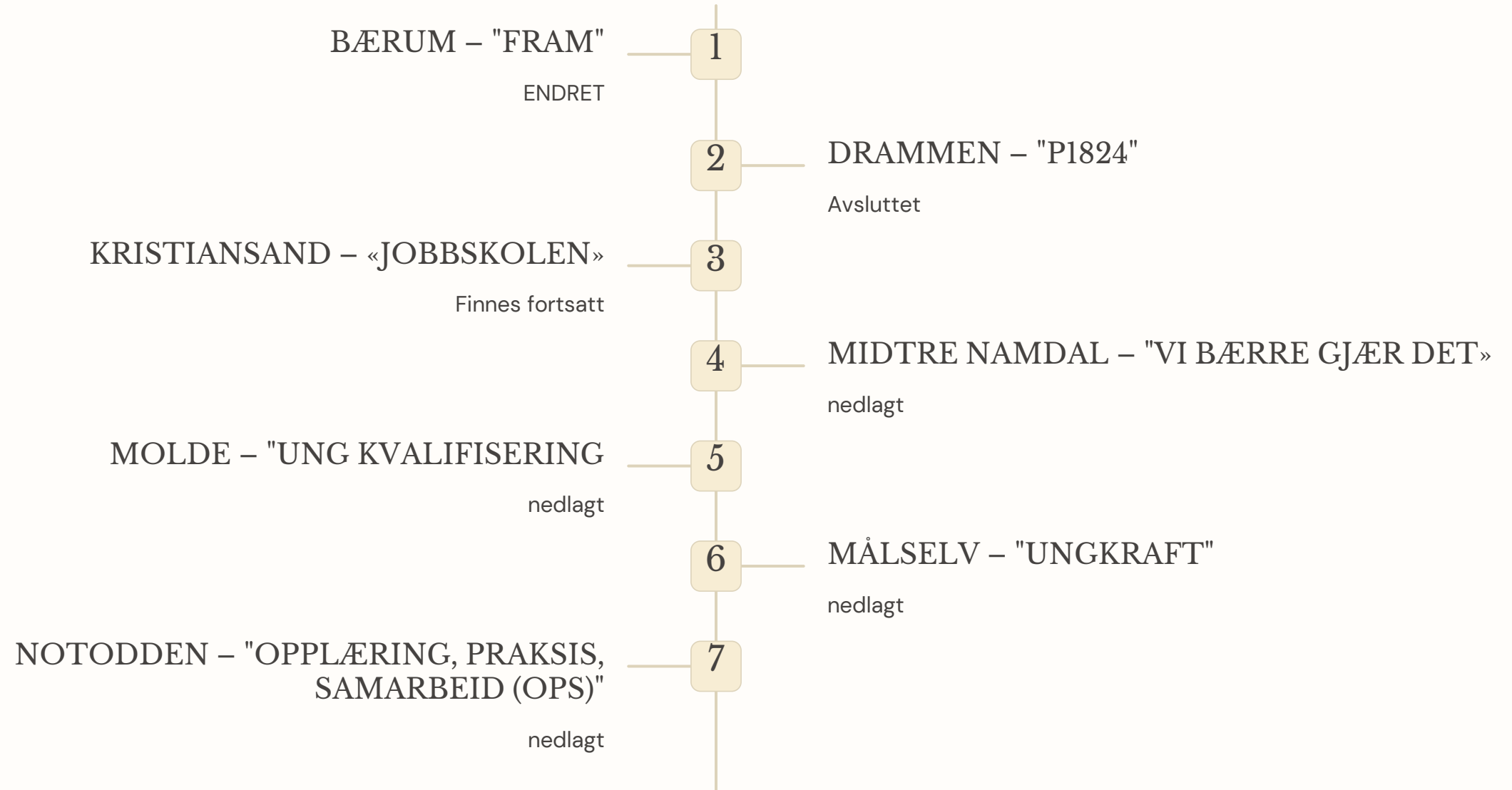
Krav om selvstendighet

Systemene forutsetter ofte en grad av selvstendighet, motivasjon og byråkratisk kompetanse som mange dropout-elever mangler. Byråkratiske prosesser og kompliserte søknadssystemer fungerer som ekskluderingsmekanismer (Frøyland, 2018).

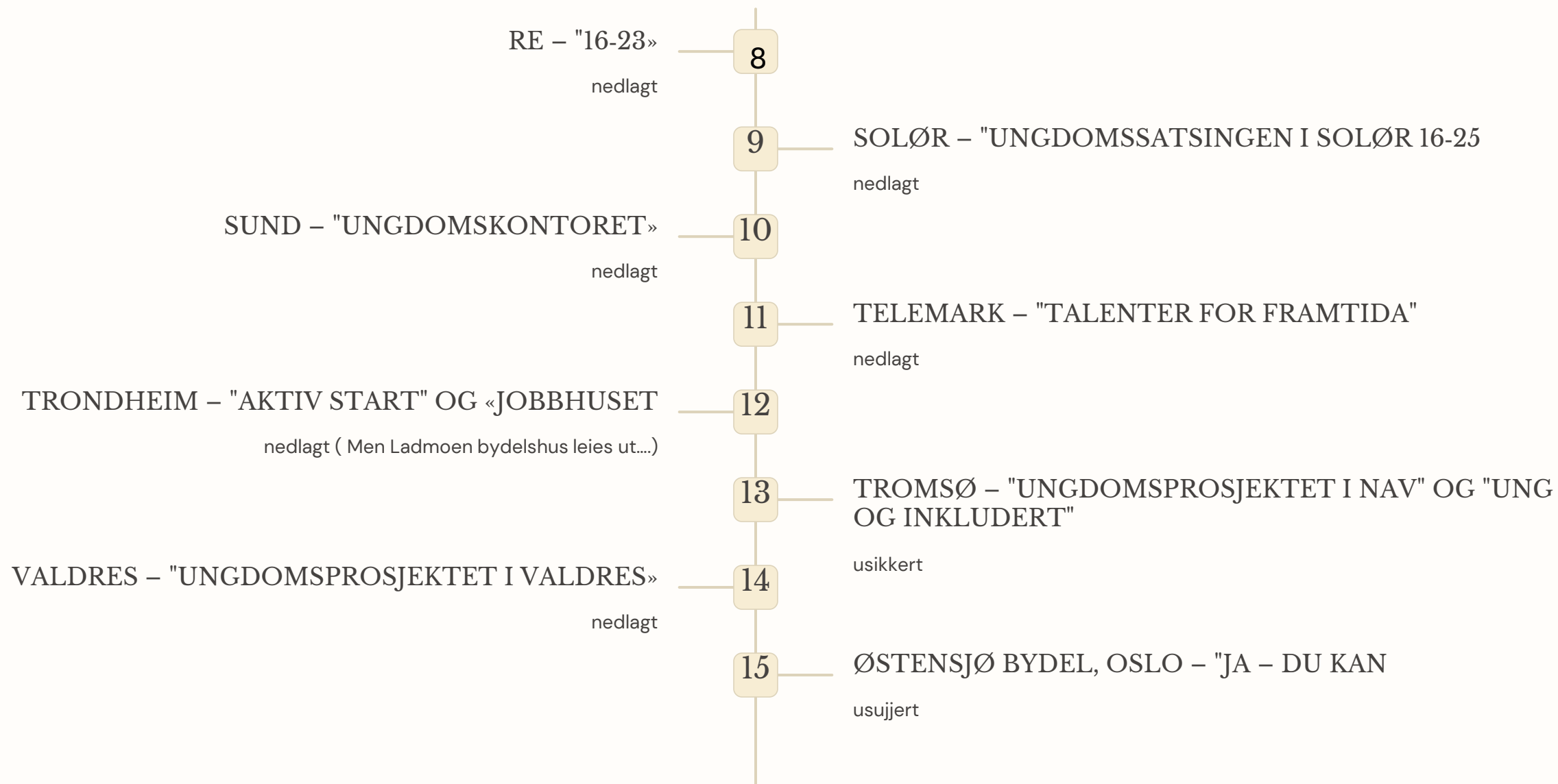
Manglende helhetlig ansvar

Ingen enkelt aktør har overordnet ansvar for at ungdommen kommer videre. Ved avslag eller ikke-fullførte tiltak er det ofte ungdommen selv som må finne veien videre, uten tilstrekkelig støtte (Gundersen et al., 2022; Reegård, 2021).

Kortvarige prosjekter – noen få fortsetter

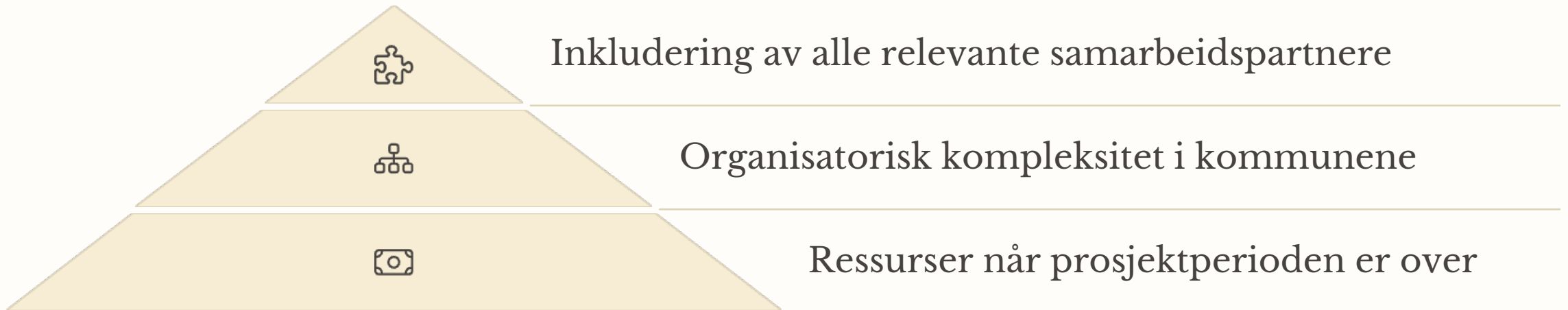
Flere kortvarige prosjekter

Det nytter....

..så lenge prosjektene har penger

Hva er problemene

Evalueringen konkluderer med at kunnskapen om hva som hemmer og fremmer utviklingen av tiltak etter hvert er ganske stor, men at overgangen prosjekt – drift er en stor utfordring.

Melby, L., Ådnanes, M., Kaasbøll, J., Kasteng, F. & Ose, S.O. (2017). *Evaluering av samhandlingstiltak rettet mot utsatte barn og unge*. SINTEF.

Hvorfor de faller igjennom tilbudene ?

- Møter ikke opp av ulike grunner. (angst m.m., økonomi, dårlige rutiner, liten støtte hjemme)
- Er ikke motivert, gitt opp etter hendelser tidligere
- Liten tro på seg selv. Har ikke opplevd å få til noe.
- Mangler intensiver (de får penger uansett av mamma / NAV)
- Opplegget er ikke relevant / meningsfullt eller de vet ikke hva de vil
- Det er komplekse prosesser som ligger til grunn, gjerne år tilbake.
- Sosialt **medierte prosesser også utenfor skole**, må vektlegges for å kunne forstå skoleavbrudd

Flere tusen UNGDOM gir opp skole hvert år

70%

gjennomfører yrkesfaglig utdanning fra hvert årskull

Etter 10 år: 10000 av 65000 uten utdanning (15 % fra 2013 årskullet)

SVÆRT mange ender i UTENFORSKAP

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/sluttet/>

<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>

Sosialt/ungt utenforskap

Ungt utenforskap refererer til situasjonen der unge mennesker, ofte i alderen 15–29 år, står utenfor både utdanning og arbeidsliv, og dermed ikke deltar aktivt i samfunnslivet.

Utenforskap kan være et resultat av ulike faktorer, som for eksempel lav utdanning, mangel på erfaring, psykisk helse, eller sosioøkonomiske utfordringer.

Oppsummering del 2

- Kommunikasjon med ungdom som har gitt opp er vanskelig
- OT, NAV og helse i kommunen lykkes ikke i å nå ut til ungdom som har gitt opp skolen
- Det er mange grunner til at systemene ikke fungerer – både i forhold til systemer og individuelle faktorer
- OT, NAV og helse deltar i ulike prosjekter som avsluttes
- Det er prinsipielle og etiske utfordringer knyttet til å tvinge unge inn i ordninger bare fordi det er hensiktsmessig for samfunnet
- Ungt utenforskap skaper alvorlige utfordringer

Del 3:

Reflekter over og gi en kritisk analyse av et læringscenters mulighet for å gi eller, bidra til å gi, et bedre tilbud enn de eksisterende, om meningsfull og relevant opplæring til elevene på elevenes premisser, i et samfunnsperspektiv.

Avgrensning i forhold til oppgaven:

Min **avhandling** handler om et forsøk med et læringscenter for **Salgsfaget**.

Et læringscenter for fremtiden må dekke **mange flere fag**.

Denne presentasjonen gir en **generell fremstilling** av et læringscenter

Det finnes i dag mye som ligner i opplæringskontor, vekst bedrifter, tverrfaglige prosjekter , motivasjonsopplegg m.m.

For å sammenligne: en kort innføring før selve analysen

- Et læringscenter
- Læringscenterdidaktikk

Et **Læringscenter** betyr her:

- Tilbud til ungdom som **har gitt opp skolen** og vært 1-2 år hjemme
- En **egen bygning** i samarbeid med kommunes tilbud, NAV, OT, bedrifter og andre organisasjoner
- Grupper på 4-6 ungdom jobber i senterets **ulike verksted og bedrift** ca 6 mnd gjennom
- Praktisk yrkesdidaktisk opplegg i 4 faser med samtaler og opplegg
- **MÅL:** Lærekandidat , jobb eller annen form for positivt tiltak

En utprøvet metode i 4 faser for

- Motivasjon
- Yrkesopplæring
- Psykososial støtte
- Praksis i bedrift med tett oppfølging
- Samarbeid med frivillige organisasjoner og opplæringskontor

Fase 1: Bli kjent og skape interesse

Lek og utforskning

Første fase gir en mulighet for å bli kjent og få et interessant og meningsfullt syn på læring gjennom øvelser som gir glede, inspirert av lek og utforskning. Halås et al., 2015;

Autonome valg

Snu motivasjonen for videre opplæring fra en påtvunget, ytre ytre regulert til en internt regulert motivasjon, (Ryan & Deci, 2000).

Mestringstro

Ved å bygge mestringstro på flere flere ulike områder gjennom mestringserfaringer, modellæring, imitasjonslæring og imitasjonslæring og veiledning veiledning (Bandura, 2006)

Fase 2: Nøkkelkompetanse og faglig påfyll

Interessedifferensiering

Andre fase har gjennom interessedifferensiering fokus fokus på at nøkkelkompetanse og kunnskaper om om salgsfaget må finnes for å få en jobb. (Haaland & Haaland & Nilsen, 2020)

Helhetlige læreprosesser

Hvis innholdet innrettes mot helhetlige læreprosesser i læreprosesser i samarbeid med en organisasjon, vil vil elevene se at faget ikke er fragmenterte øvelser uten øvelser uten sammenheng, men relevant for å bygge bygge den spesifikke kompetansen og kunnskapen de kunnskapen de selv trenger.

(Hiim, 2013; Sylte, 2017; Hansen, 2017)

Fase 3: Samarbeid med praksisbedrifter

Relevant arbeidspraksis

Tredje fase har fokus på tett samarbeid med praksisbedriftene for å få til en arbeidspraksis som er relevant og meningsfull for alle parter.

Ungdom som ressurs

Ved et slikt tett samarbeid, blir ungdommene en ressurs istedenfor en byrde.

Fase 4: Veien videre

Individuelle ønsker

Fjerde fase kan gjennomføres på ulike måter, men må være basert på ungdommenes ønsker.

Livsplaner

Videre planer for livet må tas hensyn til i denne fasen.

Interprofesjonelt samarbeid

Mulighetene som er lagt i det interprofesjonelle samarbeidet må utnyttes.

Grunnkompetanse mot fagbrev

Læringscenteret må legge til rette for ulike former for former for grunnkompetanse som en vei mot et **fullt et fullt fagbrev**.

Mer utdanning er mulig

Læringscenterdidaktikk

Teorier fra flere tradisjoner

- Yrkesdidaktikk
- Sosialt arbeid
- Arbeidsinkludering
- Psykososialt arbeid

Yrkesdidaktiske Prinsipper for læringscenteret

Opplæring basert på yrkesdidaktiske prinsipper i **tett samarbeid med praksisbedrifter** er et godt utgangspunkt for læring når elever opplever medvirkning (Hansen, 2017; Hiim, 2013; 2022b).

«**Yrkesrelevante praktiske oppgaver, hvor både programfag og fellesfag er integrert, virker motiverende og skaper lærelyst hos elevene**» (Dahlback et al., 2011, s. 6).

Praksisen er godt planlagt og fulgt opp, **både faglig og sosialt, slik at elevenes yrkesvalg og interesser** utgjør kjernen i opplæringen (Billett, 1992; 2000; Hiim, 2013; 2022b; Wahlgren & Aarkrog, 2012; Sylte, 2017).

Flere teorier om Yrkeslæring

Refleksjon

Schøns (1983)
fokus på
refleksjon

Frigjørende pedagogikk

Freires (2005)
frigjørende
pedagogikk. Også kalt
håpets pedagogikk

Kompetansebygging

Dreyfus & Dreyfus'
(1986) begreper om
systematisk
kompetansebygging

Praksisfellesskap

Lave & Wengers (1991)
perspektiver på
praksisfellesskap

Å Bli Sett, Hørt og Anerkjent

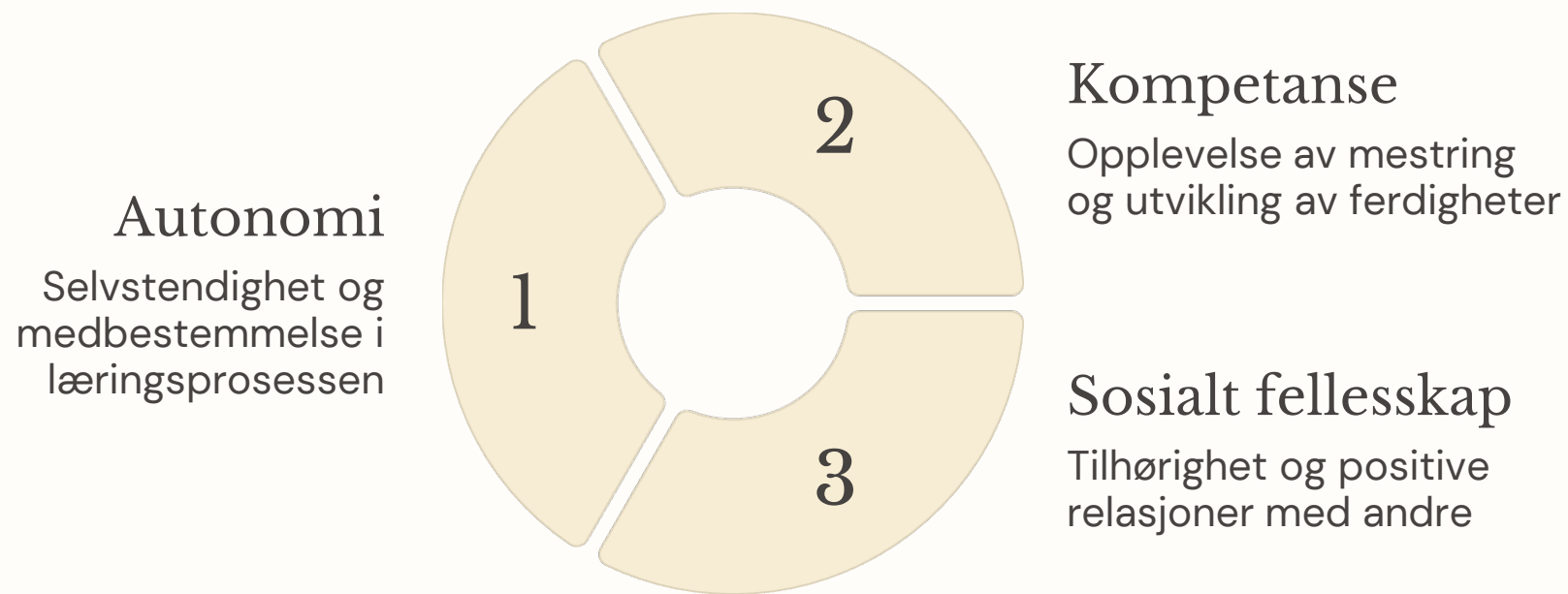
Forskningsprosjektet
Ungdom i Svevet satte
fokus på viktigheten for
den enkelte ungdom av å
bli anerkjent.

(Follesø et al., 2011; Halås et
al., 2015).

Selvbestemmelsesteorien

- indre motivasjon

(Ryan & Deci, 2000)

Mestringstro og Selvregulering

Mestringstro

Tro på egen evne til å lykkes med spesifikke oppgaver

Agentskap

Opplevelse av å være agent i eget liv

Selvregulering

Evne til å styre egen atferd og læring

(Bandura, 2006; Skaalevik & Skaalevik, 2020).

DEL 3 i dagens oppgave:

Analyse ut ifra forskning

- om meningsfull og relevant opplæring ?
- i et samfunnsperspektiv ?

- Er det et bedre tilbud enn de eksisterende ?

- til elevene på elevenes premisser ?

Forskning om bedrifiers perspektiv i inkludering

Lederen i bakeriet forteller om mangel på økonomisk støtte:

- Jeg skulle ønske det hadde vært en bedre **støtteordning der vi fikk dekket utgiftene vi har med dem**, for det er jo ikke til å stikke under en stol at vi bruker mye tid på dem, for når de kommer inn her,
- **Vår erfaring er jo at vi føler at det krever tett oppfølging.** Du må gjerne kjøre hjem til personen og hente de om morgenen for å sørge for at de kommer på jobb. Og du må nok ... Ja, ting som andre personer kanskje håndterer sjøl i privatlivet sitt, må du kanskje inn og oppfordre og støtte og få dem til å ta noen grep, da, for å ta hånd om ting i livet, da, som kanskje de sliter med. [...]
- Det jeg merker som kanskje jeg ofte synes er litt vanskelig, det er jo det ... Dette er jo ikke noe jeg har kompetanse på. Så jeg føler mange ganger at **jeg mangler kompetansen til å kunne hjelpe dem** så bra som jeg sjøl ønsker.

Forskning om skole på byggeplass (SPB)

- Blant annet lykkes man i SPB med å gi tett og **helhetlig oppfølging, praksisnær undervisning**, forutsigbare forventinger og rammer, samt gjennomgående individuell tilpasning.
- Resultatene viser også at det er en felles enighet om både rammene og intensjonene bak SPB, og at dette påvirker hva man ønsker å oppnå, samt måten man betrakter hva som er **nødvendig å gjøre i praksis for å drive ungdommene frem mot målet**.
- er ungt utenforskap en samfunnsutfordring som nettopp krever en slik **tverrsektoriell innsats**

AFI forskning om forsøk i NAV

Trygge og lite stigmatiserende møtepunkt mellom ungdom og NAV

Det er gode erfaringer med alternative treffpunkt i flere prosjektkommuner, treffpunkt der NAV-veileder som en av «hjelperne» gir ungdommene et annet og mer positivt bilde av NAV enn mange av dem har fra før.

En kommune som kan tilby både losfunksjon og oppfølging etter motivasjons-og modningsmodellen

Modningsmodellen

Mer oppsøkende oppfølging av ungdom

Et lokalmiljø som har personer som kan oppsøke og følge opp ungdom som sliter selv om de selv ikke makter å møte opp på NAV-kontoret eller andre steder, står sterkere og bedre rustet i arbeidet med å inkludere utsatt ungdom i skole eller arbeid.

Rapporter om inkludering

• Frøyland, K. & Fossetøl, K. (2014). '

Treffpunkt

Trygt møtested

Et trygt og imøtekommende treffpunkt der ungdom blant annet kan møte NAV-veiledere som forvalter så vel kommunale som statlige tjenester.

Inkludering

Målet er inkludering i ordinære løp (skole eller arbeid) så raskt som mulig.

Individuell og gruppebasert oppfølging

I disse lokalene tilbys individuell oppfølging (losmodell), gruppebasert oppfølging (motivasjonsmodell) eller en kombinasjon. Oppfølgerne har kapasitet til å oppsøke ungdommer når nødvendig.

Samarbeid

Nødvendig samarbeid med andre instanser fasiliteres med utgangspunkt i denne arenaen.

Sammenstilling av rapporter

Inkludering av unge i skole, arbeid og samfunn – en sammenstilling av kunnskap fra nordisk forskning. Rapport fra Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet.

Organisatoriske og strukturelle innsatser og tiltak

Etablere egne arenaer der unge kan **møte** andre unge, og **samtidig** få **individtilpasset** bistand, i tillegg til et **støttende fellesskap**, er god hjelp for mange unge som bidrar til at de får tro på at endring er mulig, våger å sette seg noen mål, og kommer i gang med **fremtidsrettet** aktivitet som på sikt kan føre til mer **skolegang** eller arbeid (Frøyland, 2018b).

Frøyland, K., Ballo, J., Anne, L., Talieh, S., Abdelzadeh, A., Anvik, C., & Larsen, C.V.(2021)

Sammenfaller med ide om læringscenter

Team

Engasjement

Ett team av ungdomsarbeidere tilbyr oppfølging. Disse kjennetegnes av stort engasjement i ungdom, optimistisk innstilling, kulturell kompetanse, sosialfaglig kompetanse, godt faglig nettverk, fleksibel tilnærming og stor tilgjengelighet.

Jobbspesialister

Blant dem finner vi: Jobbspesialister med god kjennskap til og kontakt med det lokale næringslivet formidler kontakt og følger opp ungdommer som trenger bistand, samt arbeidsgivere.

Opplæringskompetanse

Høy kompetanse på alternativ opplæring og godt samarbeid med videregående skole bør også finnes blant disse hjelperne.

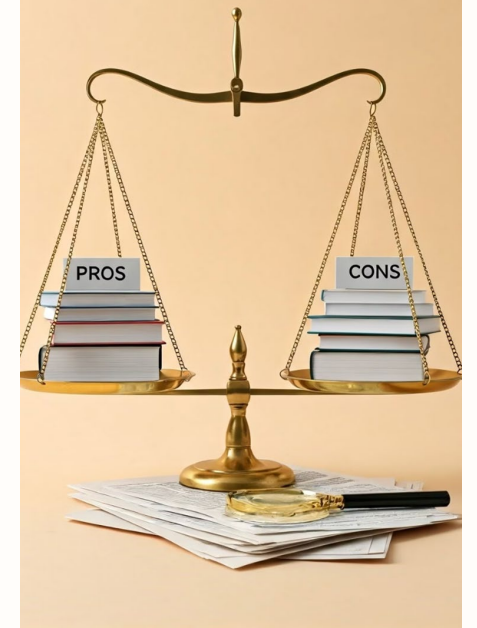

Svar på 2 av spørsmålene

- om meningsfull og relevant opplæring ?
- i et samfunnsperspektiv ?

Forskning og ide om et læringscenter samsvarer godt !

Et læringsenter skal ha:

Tett oppfølging

Personlige veiledere som følger ungdommen over tid og bygger tillitsfulle relasjoner.

Trygt team

Opplegg som ivaretar hver enkelt utifra deres situasjon.

Skreddersydde løp

Tilpasser opplæringen til den enkeltes interesser, tempo og læringsstil.

Motiverende

Tett oppfølging mot interesser og inspirerende felleskap

Teori og praksis

Kombinerer klasseromsundervisning med praktisk arbeid i verksteder og bedrifter.

Yrkesrelevant

Tett kontakt med bedrifter og opplæringskontor som gir praksis I lokale bedrifter med mulighet for job.

Forskning: Vi vet en del om hva som hjelper

Melby, L., Ådnanes, M., Kaasbøll, J., Kasteng, F. & Ose, S.O. (2017). Evaluering av samhandlingstiltak rettet mot utsatte barn og unge. SINTEF.

- Brukerinvolvering og brukerperspektiv
- Tverrfaglig sammensatte team
- Kompetanse og kunnskapsbasert arbeid
- Fokus på muligheter heller enn diagnoser og problemer
- Balansere standardisering og skreddersøm
- Forankring – og videre integrasjon i ordinært tjenestetilbud
- Lavterskeltilbud

Sammenfaller med ide om læringscenter

Er læringscenter et bedre tilbud enn de eksisterende?

- Vanskelig å sammenligne
- Hva vil det si å være bedre ?
 - økonomiske muskler?
 - større område man dekker?
 - mer aktivitet ?
 - bedre kvalitet i oppfølging ?
- OT, NAV og helse gjør en jobb som er svært omfattende i Norge og treffer svært mange
- Et læringscenter vil uansett organisering være en lillebror i forhold til fylkeskommunes skoler og OT samt stat og kommunes tilbud i NAV og helsetjenester

Bakgrunn for drøfting

- Er kvaliteten allikevel GOD NOK på tjenestene i OT, NAV, BUP?
- Følger tjenestene de lovpålagte kravene til oppfølging ?
- Hva er forskjellig i disse tjenestenes natur fra det som forskningen over ser som et godt tilbud til ungdom
- Hvilke utfordringer har systemene ?
- Hvilke utfordringer har et læringssenter ?
- Hvilke primære oppgave er nødvendig for ungdom som gir opp

4 vesentlige perspektiver for drøfting

- Eksisterende system
- Et læringssenter
- Hva er behovet for frafallsungdom
- Følges lover og overordnede mål

Utfordringer i Systemet: Fragmentering og Koordineringssvikt

Skolen oppdager problemer

Forsinket respons og begrenset
handlingsrom for forebygging

1

OT kontakter ungdommen

Ressursbegrensninger gir ofte overfladisk kontakt

2

Eleven faller ut

Ofte uklare overføringsrutiner til OT,
informasjon går tapt

3

4

Henvisning til andre tjenester

Lange ventetider og manglende koordinering

5

Ungdommen må navigere selv

De mest sårbare mangler ofte ressurser
til å orientere seg i systemet

Forskning viser eksempler på at ungdom faller mellom systemene

- ungdommene «faller mellom ulike stoler», slik at det blir **uklart hvilke instanser som har ansvaret for å følge dem opp**. Ungdommene dette gjelder utfordrer sektorinndelingen i det offentlige tjenesteapparatet, og den enkelte etat eller instans mangler ofte et relevant tilbud til disse gruppene av ungdom. Ungdommer som oftest nevnes i denne sammenheng er de med psykiske lidelser og rusrelaterte problemer. (Sletten et al., 2013, s. 98)
- oppfølgingen av de unge formes av velferdsbyråkratiets sektorinndelte struktur, og at mange unge på den måten **faller mellom eller utenfor systemenes** forskjellige sektoransvarsområder (Frøyland et al., 2020, s. 46).

Forskning viser eksempler på dårlig samarbeid

frontline workers' opportunities for cross-sectoral coordination seem to be constrained by **narrow and insufficient spaces for integration and collaboration**, possibly due to organisational and administrative barriers

Bakken, F. M., & van der Wel, K. (2022). Cross-sectoral frontline delivery of welfare-to-work services for young adults with complex in Norway. *Social Policy & Administration*, 57(30), 304-317.
<https://doi.org/10.1111/spol.12860>

Forskning viser utfordringer med økonomi og langsiktig planlegging

Det er imidlertid visse **utfordringer knyttet til finansiering**, som også har skapt usikkerhet for SPB; at finansiering må på plass på nytt for hvert eneste år I slike samarbeid er det avgjørende at man finner måter å gjøre det mulig å **tenke mer langsiktig på**, for å utvikle **bærekraftige modeller for denne type yrkesfaglige opplæringstilbud**.

PS: Disse har kjempet på nytt hvert år siden 2012 om støtte !

Sønderskov, M., & Jarman, A. V. (2024). Fra utenforskap til innenforskap med Skole på Byggeplass. *Skandinavisk tidsskrift for yrker og profesjoner i utvikling*, 9(1), 200–219.
<https://doi.org/10.7577/sjvd.5776>

Kritisk analyse 1 av læringsssenter:

Strukturelle svakheter

Risiko for segregering

Ved å samle elever med ulike utfordringer i særskilte tiltak, kan læringsssentre utilsiktet bidra til **segregering og stigmatisering**. Dersom læringsssenteret blir et "oppbevaringssted" for elever man ikke vet hvordan man skal håndtere i ordinær skole, kan dette forsterke utenforskap snarere enn å motvirke det.

Uklare kvalitetskrav

Mangel på tydelige kvalitetsstandarder og **kompetansekrav for ansatte ved læringsssentre** kan føre til stor variasjon i tilbudets kvalitet. Uten robuste **kvalitetssikringssystemer** risikerer man at elevene får et dårligere faglig tilbud enn i ordinær skole.

Finansiell ustabilitet

Mange læringsssentre er avhengige av **prosjektmidler** eller midlertidige bevilgninger, noe som skaper usikkerhet og manglende kontinuitet. Langsiktig planlegging blir vanskelig når finansieringen er ustabil, og verdifull kompetanse går tapt når ansatte må finne seg annet arbeid.

Kritisk analyse 2 av læringscenter

Organisatoriske Svakheter

Risiko for segregering

Hvilke fag

Praksisbrevordning idag:

-Oslo:: restaurant – og matfag og service og samferdsel

Vestfold: Kokkfaget,

ernæringskokkfaget, bakerfaget,

CNC-maskineringsfaget,

sveisefaget,

produksjonsteknikkfaget og

platearbeiderfaget

Kompetanse

Kompetanse innenfor

- Faglig formidling (spesielt tilpasset opplæring i yrkesfag)

- Forstå ordninger / systemer (Byråkratisk tilnærming)

Verksted for alle ?

Kan et læringscenter ha verksted bade for salg, kokk, sveiser og matfag ?

Kritisk analyse 3 av læringgsenter

Praktiske utfordringer

Skrive søknader

Krever betydelig støtte for å sikre tilstrekkelig bemanning og fasiliteter.

Sammensetning av kompetanse

Hvordan finne riktig sammensetning, psykologisk og yrkesfaglig kompetanse.

Koordinering

Må utvikle gode samarbeidsrutiner med øvrige tjenester og utdanningssystem.

Plass

En bygning med god plass.

Tverrfaglig i yrker

Representere ulike fag og tradisjoner.

Taushetsplikt

Hvordan ivareta hver person med sine opplysninger og informasjon riktig.

Hva er behovet for frafallsungdom

- Økonomisk støtte
 - Samtaler
 - Omsorg
 - Ny motivasjon
 - Opplæring
-
- Forskningsrapportene fremhever modningsmodellen !

(Frøyland, 2017; 2018; Spjelkavik, 2020, m.fl.)

Er det eksisterende godt nok ?

- Forskning presentert viser at NAV, BUP, OT og helsetilbud er preget av
 - lite samarbeid tverrfaglig
 - manglende kompetanse på yrkesopplæring
 - kortsiktig prosjekter
 - eksisterende tilbudene er ofte prosjektbasert og kortsiktige
 - Hvor godt KUNNE det vært ?
 - Hva om alle samarbeidet med sin fagkompetanse inn i et fast forpliktene samarbeid i hver kommune ?
- Forskningen over HAR mange gode eksempler på dette !

Bli lover og forskrifter fulgt

- Opplæringsloven
 - tilpasset opplæring for alle
- OT
 - tilpasset ...
- NAV
 - tilpasset...
- Helse i kommunene
 - tilpasset...

Krav om tverrfaglig samarbeid

Forskningsrapporter kritisk

Skole: Hiim 2022

OT: Reegård

NAV: Frøyland

Rapporter fra arbeidslivsforskning: Vekst gjennom aktivisering -Modningsmodellen

Oppfølging og arbeidstrening

Innenfor idealtipe 3 ser vi for oss tiltak der ungdom får oppfølging og arbeidstrening i mer eller mindre skjermede enheter over en lengre periode, kanskje i inntil et år.

Motivasjon og rutiner

Tanken er at ung-dommene gjennom disse tiltakene skal finne motivasjon, etablere konstruktive arbeids-og leverutiner, få hjelp til nødvendig behandling og utvikle selvtillit slik at de etter tiltaket i større grad har mulighet til å nyttiggjøre seg andre tiltak, fullføre skole eller finne arbeid.

Ikke et enten eller, men en kombinasjon

- NAV; OT; BUP og helsetjenesten er bærebjelkene i frafallsarbeid
- Byråkrater og saksbehandlere er nødvendig forvaltningsmessig
- Spørsmålet er hva som er mest hensiktsmessig og bra for frafallsungdom som er i krise etter mange år med nederlag.

Forskningen fra AFI m.fl. referert over kan sammenfattes:

- et møte med et menneske som tar dem gjennom alt tverrfaglig
- er en liten og trygg sosial arena hvor de kan trene opp sosiale ferdigheter og nøkkel kompetanse
- er mestring, opplæring og starte reisen mot å få en jobb

Opplæring noe annet enn BUP, NAV og OT

- Opplæring i yrker har i alle tider skjedd i et lite felleskap
- mesterlæretradisjonen – en liten gruppe rundt mesteren
 - opplæring i dag på verskted i små grupper

Kjennetegn på slik opplæring er kjent fra yrkesdidaktikk

- Nære relasjoner over lengre tid
- Konkrete oppgaver med veiledning og støtte
- Interessediffrensierte utfordringer som gir mestring

Mulighet for et felleskap som er kjernen i selvbestemmelsteorien (autonomi, felleskap og kompetanse Ryan & Deci, 2000)

BUP, NAV og OT har helt andre teori tradisjoner for sitt arbeid som har annet fokus. Vi trenger begge

Situasjonen er nå svært alvorlig

- Store utfordringer innenfor helse pga utenforskap
- Store grupper av ungdom gir opp allerede i ungdomskolen
- IPS ung fungerer som brobygger DPS og NAV, men er kostbar
- NAV hjelper i feltet / Jobb veilederer er vesentlig i rapportene
- Los / MENTOR blir spesielt tatt frem i Velferdsforskningsinstituttet
NOVA sin forskning: «Evaluering av Los-ordningen for ungdom,
(Gundersen et al, 2022)

Regjeringen ber om forskning innenfor området: tillit og fellesskap

Regjeringens satsning 2025:

Samfunnsoppdrag mot ungt utenforskap

målet er å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

- "(...) gjennom en tverrsektoriell og målrettet innsats.
- Samfunnsoppdraget gjelder for alle barn og unge (fra 0-29 år).
- i risiko for ikke å delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv.
- **Samfunnsoppdraget ..betydelige sosiale og strukturelle endringer.**

Ulike forsøk:

St. 5 (2022-2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032*

Tematiske prioriteringer: tillit og fellesskap

Samarbeid på tvers

Dette innebærer at helhetlig tilnærming, **inkluderingen** av flere **yrkesgrupper** i støtteapparatet og samarbeid på tvers av ulike tjenester kan bidra til løsninger for å støtte utsatte unge og **hindre skolefravær og frafall.**

Utfordringer med tverrsektorielle løsninger

Dermed kan det se ut til at det er tjenestenes **silospesialisering** som **begrenser** muligheten til å håndtere de komplekse i problemene **sårbare** elever opplever.

Langtidsplan for forskning

Tillit og fellesskap er en ny prioritering som viderefører flere elementer fra tidlige planer, herunder forskning og kompetanse på offentlig sektor.

Tilliten er limet i samfunnet vårt, og vi trenger kunnskap om hvordan vi sikrer **gode fellesarenaer** og unngår polarisering i samfunnet.

I møte med de stadig mer komplekse samfunnsutfordringene må forskningen i økende grad ha en **tverrfaglig tilnærming**. Dette innebærer også at samfunnsmessige og kulturelle forhold. Som en hovedregel bør man derfor strekke seg etter å involvere fagområder som samfunnsvitenskap, humaniora og jus i alle tverrfaglige prosjekter

Et system for alle kommuner ?

- Et system som ser helhetlig på utfordringene
- Forskningsbasert utifra opplæring, helse og arbeid perspektiv
- Bør være en statelig ordning med finansiering
- Ha en pedagogisk profil som er tverrfaglig og mot yrkesfag
- Ha en organisering som gir mulighet for praktiske øvelser
- Bør dekke yrker som er hensiktsmessig for å få jobb
- Ha psykososial kompetanse for samtaler
- Tilgang på hjelp til rask behandling av ungdommenes økonomi
- Tett samarbeid med bedrifter og opplæringskontor

Veien videre gjennom forskning

- Ikke lengre et spørsmål OM endringer men et spørsmål om HVILKE endringer!

Kvalitet i opplegget blir viktig !

Pedagogisk og didaktisk kvalitet !

Læringscenterdidaktikk skal sikre en større bredde i arbeidsmåter og teoriforankring

Hvorfor ikke fortsette i skolen ?

- Forsøkt endringer i 20 år uten å endre frafallsprosent
- Etisk: Ungdom har opplevd mye tøft i skolen – trenger noe annet. Mye skam
- Det er vesentlige forskjeller på skole og alternative opplæringer

Autonomi og selvbestemmelse

Tradisjonell skole

Fastlagte læreplaner og timeplan

Lærerbestemte oppgaver

Standardiserte vurdering

Læringstrykk styrt av skolen

Begrenset valgfrihet

Læringscenter

Individuelle læringsplaner basert på interesser

Elevmedvirkning i valg av oppgaver

Fleksible dokumentasjonsformer

Progresjon tilpasset den enkeltes situasjon

Reelle valg innenfor trygge rammer

Læringscenterdidaktikken gir kvalitet på flere områder !

- Vekt på psykososiale utfordringer i yrkesopplæringen
- Trening av herding (resiliens) som del av praksis
- Elementer fra Supported Employment (SE) i Arbeidsinkludering
- Fokus på muligheter for jobb- arbeidsoppgaver som finnes
- Bedrifts fokus i tilpasning
- Kreative og innovative metoder
- Samarbeid med frivillige organisasjoner
- Tett samarbeid med offentlige etater som del av hverdagen

Siste del av spørsmålet

- **til elevene på elevenes premisser ?**

Kan man tilby noe **som kun er på elevenes** premisser ?

Ingen ønsker en fagarbeider inn i jobb som selv har valgt ut hva han vil lære. Innenfor opplæring må man følge yrkets krav !

Ingen kan jobbe med ungdom i et senter som er helt fri på når de ønsker oppfølging – dag eller natt ? Ungdom må også følge rammer og regler !

Er det tilstrekkelig at elevene er med å setter premissene sammen med lærere, bedrifter og de andre involverte ?

I felleskap ?

Er elevenes premisser det absolutte riktige ?

Betyr dette eventuelt at tilbudet skal være uten opplæring hvis de ikke ønsker det ?

Hva er medvirkning og inkludering

- Shier (2001) påpeker at ungdom må inkluderes på forskjellige nivåer for å sikre ekte deltakelse og tillit i organisasjonen. Ungdom som har opplevd utenforskap har ofte følt seg utenfor fellesskap, hvor tilhørighet og deltakelse er viktige behov, kanskje viktigere enn å mestre (Samnøy & Tjomsland, 2021)
- Opplæringsloven: **Lovfesting av retten til medvirkning**
Det er tatt inn at elevene har rett til å medvirke i alt som gjelder dem selv etter loven, og at de har rett til å ytre meningene sine fritt. Det står også at elevene skal bli hørt og at meningene deres skal legges vekt på etter alder og modning.
- Forskningen over viser at medvirkning i opplæring og sosialt fellesskap er viktig sammen med psykososialt tilbud, mestring og opplevelse av å bli sett.

Yrkesdidaktisk aktivitet må trene yrkesoppgaver - med arbeid som mål langt fremme .

- Etiske **diskusjoner** er da viktig
 - Hvor lang tid skal hver enkelt ha før de kommer i arbeid ?
 - Hvor fritt og hvor lenge skal de endre mening ?
 - Hvor mange sjanser skal man få å bytte utdanning
- Her gir ny **opplæringslov** flere svar som hjelper med rammene.

Ingen tidsfrist, studer hvor lenge du vil, bytt så ofte du vil.

- Allikevel er det etiske utfordringer rundt **dytte og pushe** som Frøyland(2016, 2017) tar frem i forskningen sin

Etiske dilemmaer

Yrkesopplæring vs. omsorg

Gir læringscenteret ekte yrkesopplæring eller bare omsorg for en kort periode?

Særbehandling vs. likebehandling

Er det rettferdig med mer ressurser til dem som faller utenfor?

Mål om arbeid vs. mål om sosialt tilbud

Er det greit at deltakere ikke har snarlig jobb som mål, men ser for seg en jobb om 10 år? Eller de tenker de skal få penger fra NAV? Vil det da være et læringscenter eller vil det bli en sosial oppbevaring eller opplevelse?

Makt i begreper

Varsomhet i arbeid med frafallsungdom:

Tilsynelatende nøytrale begreper som "mestring", "motivasjon" og "tilpasning" er ladet med normative forventninger om hva som er ønskelig atferd og utvikling.

Ungdom som motsetter seg disse forventningene risikerer å bli definert som "umotiverte" eller "ikke klare", noe som kan føre til eksklusjon også fra læringsssentrene.

Andre maktperspektiv

Definisjonsmakt

Hvem definerer hva som er "god nok" progresjon og hva som er legitime mål for opplæringen? Har elevene reell innflytelse på disse definisjonene?

Strukturell makt

Hvilke strukturelle rammer har læringssentrene for å fremme eller begrense elevenes handlingsrom og selvbestemmelse?

Tolkningsforrang

Hvem har rett til å tolke og forklare elevenes atferd og valg? Hvordan unngå at fagfolks tolkninger overstyrer elevenes egne forståelser?

Læringscenteret som innovasjon eller nødløsning?

Nødvendig supplement

Læringscenteret kan fylle viktige hull i dagens fragmenterte system og gi et tilbud til ungdom som faller utenfor.

Kritisk korrektiv

Som alternativ arena kan læringscenteret utfordre etablerte forestillinger om læring, motivasjon og kompetanse..

Regjeringens satsning 2025:

Forskning på ulike løsninger tverrfaglig

- Opplæringskontor
- Vekstbedrifter
- Sosiale sentre for ungdom
- Tilpassede løsninger fra NAV/OT
- Private aktører
- Ulike former for læringscenter

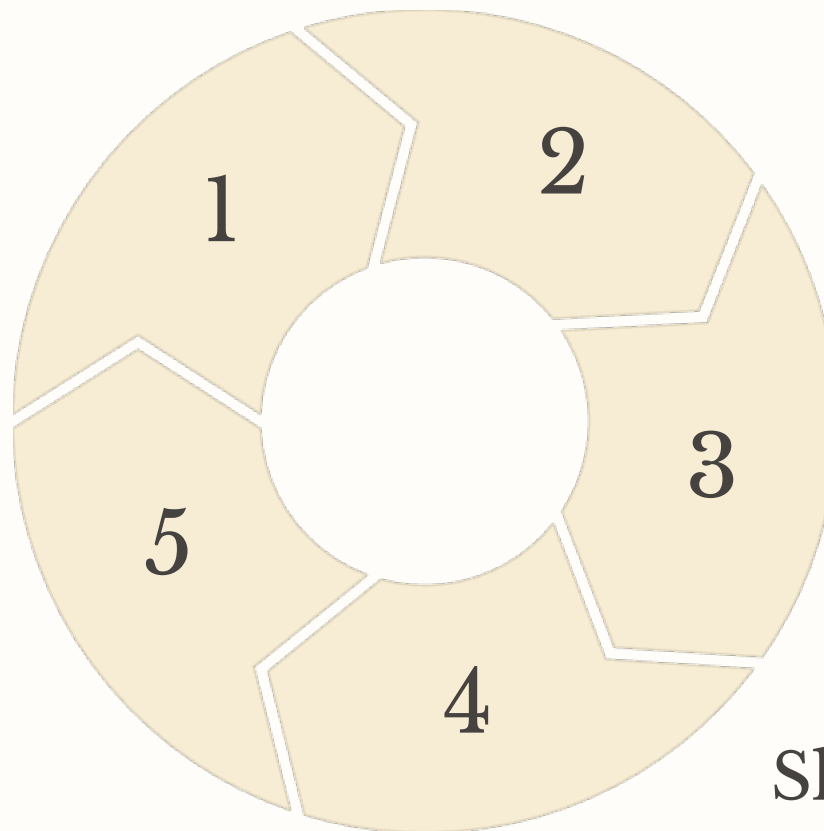
Læringscenteret som supplement til eksisterende systemer

Brobyggerfunksjon

Læringscenter som bindeledd mellom ulike tjenester og systemer

Relasjonell kontinuitet

Stabile relasjoner gjennom hele prosessen

Lavterskel inngang

Reduserte byråkratiske barrierer og umiddelbar inkludering

Helhetlig tilnærming

Integrert respons på sammensatte behov

Skreddersydd progresjon

Individualisert læring med fleksibel fremdrift

Løsningen ikke lik overalt

- Læringscenter vil ha mange ulike navn
- Senteret må samarbeide bredt med alle som møter frafallsunge
- Læringscenter som supplement vil bidra til å gi et bindeledd mellom det offentlige og frivillige i kommunen
- Senteret må ikke være avhengig av prosjekter, men basert på lokaler og utstyr som kommunen allerede har til frivilligsentraler
- Frivillige og bedrifter, opplæringskontor, ungdomsklubb og Helsestasjon for unge kan sammen med frivilligsentraler drifte stedet. Bruk av los og mentor fra næringslivet.
- Organisasjoner med frivillige får støtte fra OT og NAV for å gi tilbud.
- Opplæringskontor og bedrifter tar imot ungdommene når de klarer faste rutiner og har tilstrekkelig nøkkelkompetanse

Oppsummering del 3

- Det finnes ikke et godt dekkende alternativ for alle frafallselever, men regjeringen og andre ser krisen med ungt utenforskap
- Flere av systemene har svakheter
 - systemisk : de treffer ikke de som virkelig er i krise og de klarer ikke å samarbeide på tvers av systemene, flere gjør den samme jobben, taushetsplikt er en utfordring, lover er vanskelig i samarbeid
 - individuelt: ungdom er ikke interessert og opplever ikke det relevant
 - samfunnsmessig: de mangler økonomiske ressurser for bedrifter
- Et læringscenter som **et supplement** vil
 - være uavhengig av system og kan knytte kontakter
 - ha et nødvendig mandat fra staten med økonomisk støtte
 - samarbeide med organisasjoner og næringsliv
 - et naturlig samlingspunkt i kommunen
 - samarbeide med frivillig sentraler som er sentrale i kommunen

Se www.yrk.no for hele

Kilder fra prøveforelesning

Bunting, M. & Moshuus, G. (2017). *Young peoples' own stories about dropping out in 296 Norway: An indirect qualitative approach* <https://journals.uio.no/adno/article/view/3182>

Dahle, M., Jones, H., Monsen, M. & Nordhagen, I. (2024). *Fag- og yrkesopplæring på voksnes premisser. Sluttrapport fra følgeevaluering av forsøk med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring*. Høyskolen Innlandet og Ideas2evidence rapport 1:2024

Gundersen, T., Tveito, S. B. & Dokken, T. (2022). *Evaluering av Los-ordningen for ungdom*, Velferdsforskningsinstituttet NOVA Rapport 3/2022.

Hansen, K. H. (2017). Hva er yrkesdidaktikk i dagens yrkesopplæring i skole? *Skandinavisk tidsskrift for yrker og profesjoner i utvikling*. <https://doi.org/10.7577/sjvd.2134>

Haaland, G. & Nilsen, S. E. (2020). *Læring gjennom praksis: En grunnbok i yrkesdidaktikk* (2. utg.). Pedlex

Hiim, H. (2022a). Chapter 10: The quality and status of school-based Norwegian VET. In S. Billett, B. E. Stalder, A. Vibe, S. Choy, S. Hodge, & A. H. Le (Eds.), *The standing of vocational education and the occupations it serves: Current concerns and strategies for enhancing that standing*. Springer Nature

Hiim, H. (2022b). How Can Collaboration between Schools and Workplaces Contribute to Relevant Vocational Education? *Vocations and Learning*. <https://doi.org/10.1007/s12186-022-09300-z>

Høst, H., Skålholt A., Reiling R. B. og Gjerustad C. (2014). *Opplæringskontorene i fag- og yrkesopplæringen – avgjørende bindeledd eller institusjon utenfor kontroll*. NIFU rapport 51:2014.

Markussen et al., 2008 Tidligere skoleprestasjoner og fravær fra ungdomsskolen korrelerer sterkt med frafall

Markussen, E., Grøgaard, J.B., og Hjetland, H.N. (2018). «Jeg vet ikke hva alternativer skulle vært». *Evaluering av lærekandidatordningen og ordningen med tilskudd til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater med særskilte behov*. Rapport 8. Oslo: Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

De Ridder et al., 2013 Psykiske helseutfordringer utgjør en økende årsak til frafall, der angst, depresjon og manglende mestringstro hindrer gjennomføring

Bødker-Lund et al., 2017;

Falch, T. og O.H. Nyhus (2011). *Betydningen av fullført videregående opplæring for sysselsetting blant unge voksne*. SØF-rapport nr. 01/11. Trondheim: Senter for økonomisk forskning AS.

Frøyland, K. (2012). *Inkludering av Ungdom i Skole eller Arbeid*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet

Frøyland, K. (2017). Sentrale kvalitetar i arbeidsinkludering av sårbar ungdom, slik ungdom sjølv og arbeidsgivarar opplever det. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 17(2). Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/2567>

Frøyland, K. (2018). *Vital Tasks and Roles of Frontline Workers Facilitating Job Inclusion of Vulnerable Youth*, SVA – Work Research Institute (AFI).

Frøyland, K., Maximova-Mentzoni, T. & Fossestøl, K. (2016). *Sosialt arbeid og oppfølging av utsatt ungdom i NAV. Tiltak, metoder, samarbeid og samordning i og rundt NAV-kontoret*. AFI-rapport 2016:01

Frøyland, K., Spjelkavik, Ø., Bernstrøm, V. H., Ballo, J. G., & Frangakis, M. (2020). *Lindeneslosen – Sluttrapport*.

Frøyland, K., Andreea, I., Alecu, J., Ballo, G., Leseth, A., Sadeghi, T., Abdelzadeh, A., Anvik, C. H., Einarsdóttir, M., Gaini, F., Görlich, A., Julkunen, I., & Larsen, C. (2022). *Inkludering av unge i skole, arbeid og samfunn – en sammenstilling av kunnskap fra nordisk forskning*. ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET AFI, AFI-rapport nummer: 2022:02.

Hyggen, C. (2017). Etterlater arbeidstrening arr hos unge ledige? Et vignett-eksperiment av arbeidsgiveres beslutninger ved ansettelser av unge i Norge. *Søkelys på arbeidslivet*, 30(4), 236–251.

Sletten, M. A., & Hyggen, C. (2013). *Ungdom, frafall og marginalisering*. Temanotat